ಎಸ್. ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್
S. G. Vasudev

ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ
K. V. Subramanyam

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ
KARNATAKA LALITHAKALA ACADEMY

S. G. Vasudev

S.V. Subramaniyam

ಎಸ್. ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್
S. G. Vasudev

ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ

K. V. Subramanyam

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

Karnataka Lalithakala Academy

Kannada Bhavan, J.C. Road, Bangaloe - 560 002

S. G. VASUDEV - A Monograph written by **K.V. Subramanyam,** 40/3, 10th Cross, 1st Main, Bapujinagar, Bangalore - 560 026, and Published by **H. Shankarappa**, Registrar, Karnataka Lalithakala Academy, Kannada Bhavana, J.C.Road, Bangalore - 560 002.

First Edition : 2001
1000 Copies

Pages : viii + 40 + xvi + iv

Price : **Rs. 40-00**

ಪ್ರಧಾನಸಂಪಾದಕರು : ಪ್ರೊ. ವಿ.ಜಿ. ಅಂದಾನಿ

ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿ :
ಶ್ರೀ. ಟಿ. ದೇವೇಂದ್ರ
ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಆರ್. ಕೊರ್ತಿ
ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಂ. ಜಂಭುಕೇಶ್ವರ
ಶ್ರೀ. ಬಸವರಾಜ ಗವಿಮಠ
ಶ್ರೀ. ಈರಣ್ಣ ದಂಡಿನ್

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದ : ರವಿಕುಮಾರ್ ಕಾಶಿ
English Translation : Ravikumar Kashi

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಶ್ರೀ. ಹೆಚ್. ಶಂಕರಪ್ಪ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

Cover page painting : 'ವೃಕ್ಷ' - 1984, ಮಾಧ್ಯಮ : ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ : 77 x 90 ಸೆಂ.ಮಿ.
'Vriksha' -1984, Medium : Oil on Canvas
Size : 77x 90 Cms

Back Cover page Painting : 'ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್'-1996
ಮಾಧ್ಯಮ : ತೈಲವರ್ಣ. ವೈಶಾಲ್ಯ : 180 x 120 ಸೆಂ.ಮಿ.
'Theatre of Life' -1996, Medium:Oil on Canvas
Size : 180x 120 Cms

Lettersetting & Printing :
Sathyasri Printers Pvt. Ltd.,
No. 164, 5th Main, Chamarajpet
Bangalore - 560 018 **Ph : 6525736**

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ದೃಶ್ಯಕಲೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭಾರತದ ದೇಶೀಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಡೆಮಿ ಗಣನೀಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ಇಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲಾವಿದರನೇಕರ ಕಲೆಯ ಕುರಿತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗುಣ ಮೌಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಸಹೃದಯರಾದ ತಮಗೆಲ್ಲಾ ಪರಿಚಿತ. ಕನ್ನಡ ದೃಶ್ಯಕಲೆಯ ಕಲಾವಿದರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲೆ, ಅದರ ಹಲವು ಮಗ್ಗಲುಗಳ, ನೋಟ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಕುರಿತ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯ ಜತೆ ಜತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಕಲಾವಿದಾರ್ಥಿಗಳಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತ ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಕಲೆಯ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲರಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಆಕರಗಳಾಗಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಈ 'ಎಸ್.ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್' ಪ್ರಕಟಣೆಯೂ ಒಂದು. ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ್ ಕನ್ನಡದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಕುರಿತ ಹಲವು ಒಳನೋಟಗಳ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ್ ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕ ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ರವರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ 'ವೃಕ್ಷ' ಕೃತಿಮಾಲೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಅನನ್ಯತೆ ಸಾಧಿಸಿ ಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರ ಕಲೆ, ಕಲೆಯ ಸಂದರ್ಭದ ಜತೆ ಜತೆಗೇ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಹಲವು ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ social activist ಆಯಾಮ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಮೂಲಕ ತೆರೆದು ಕೊಂಡಿದೆ ! ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕ, ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂರ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲದೆ ೧೯೮೦-೨೦೦೦ ದ ನಡುವಿನ ಕನ್ನಡದ ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸದ ಹಲವು ಹೊಳಹುಗಳೂ ದಾಖಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಸತ್ಯಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್' ರವರಿಗೆ, ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನುವಾದಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ರವಿಕುಮಾರ್ ಕಾಶಿಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರವಾಗಿಸಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಅಕಡೆಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ ದವರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಎಂದಿನಂತೆ ಕಲಾವಿದರು ಕಲಾರಸಿಕರು ಮತ್ತು ಕಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಈ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ದಿನಾಂಕ ೨೨.೩.೨೦೦೧
ಬೆಂಗಳೂರು

ಪ್ರೊ. ವಿ.ಜಿ. ಅಂದಾನಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ...

ನನ್ನ ಕಣ್ಣು – ಮನಸ್ಸುಗಳು ದೃಶ್ಯಕಲೆಯ ಹಲವು ಆಯಾಮ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕರ್ಷಿಸಿದವರು ಎಸ್.ಜಿ.ವಾಸುದೇವ್. ೧೯೭೦-೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಹಲವೆಡೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡಿ, ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ನವದೆಹಲಿಯ ಆಧುನಿಕ ಕಲಾ ಗ್ಯಾಲರಿಯ ಸಂಗ್ರಹದ ದೊಡ್ಡ ಅಳತೆಯ 'ವೃಕ್ಷ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೃತಿಯೊಂದು ಬಹುವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರ 'ಪರಸ್ಪರ' ಅವರ ಬಿಡವಿಲ್ಲದ ಓಡಾಟ ದಿನಚರಿಯ ನಡುವೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ, ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಆಗಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಿಪರತೆಯಿಂದ, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಲವು ಅಥವಾ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಮಜಲುಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಜತೆಗೆ ಹೆಬ್ಬಾರ್ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದ ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಿಂದ ಹಾಗೂ ಕಲಾಮೇಳದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಹಲವು ಕಲಾವಿದರಂತೆ ನನಗೂ ಚೋಳಮಂಡಲದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಸುದೇವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ನೋಡುವುದು' ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಅವರ ಹಲವು ಮುಖಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಸೀಮಿತ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅಕಡೆಮಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು, ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನದ ಜತೆಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಹಲವು ಒಳನೋಟಗಳನ್ನೂ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಂದಿಗಿನ ಮುಖಾಮುಖಿಗೆ ವಾಸುದೇವ್ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅಮ್ಮು ಜೋಸೆಫ್ ಸಹ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮೂಡಿಬರಲು ಅಕೆಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಪ್ರೊ.ವಿ.ಜಿ. ಅಂದಾನಿ, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶಂಕರಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿರುವ ಹಲವರು, ಅದರಲ್ಲೂ ಎನ್. ಮರಿಶಾಮಾಚಾರ್, ಎಚ್.ಎ. ಅನಿಲ್ ಕುಮಾರ್, ಅಲ್ಲದೆ ಅಕಡೆಮಿಯ ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು, ಸತ್ಯಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಗೆಳೆಯರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು.

ದಿನಾಂಕ ೨೪.೩..೨೦೦೧ — **ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ**

ಬೆಂಗಳೂರು

ಪರಿವಿಡಿ

ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

ಎಸ್. ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್

Where did the infinite show itself ? In nature, and all individual mythologies must be deduced from a philosophy of nature, through one contemplation of the universe. ***- Robert Hughes*** [1]

ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ, ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾ, ನಕಲು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುವ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗುವಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಲೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ. Aesthetic shock ನಂಥ ನೋಟವನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುವ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ 'ಪರಸ್ಪರ', ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ರೂಪರೇಖೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಂದಿರುವ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್ ಒಬ್ಬರು. ಮೈಸೂರು – ಬೆಂಗಳೂರು – ಮದರಾಸುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಕಲಾಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಾದು ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ವಾಸುದೇವ್ ಮೈಸೂರು ನಗರದ ಹಳೆಯ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿನ ಕಲೆಯ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ ೩, ೧೯೪೧ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮುತ್ತಾತ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದವರು. ಸೋಪ್ ಸ್ಟೋನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರು; ದಶಾವತಾರದ ರೂಪಗಳೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಲೆಯತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಪ್ರಾಚೀನ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕುಶಲತೆಯನ್ನುಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದ ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ತಾಯಿ, ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಲಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ತಂತ್ರ, ಅರಿತಿದ್ದರು. ರವಿವರ್ಮನನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಂಥ ರೂಪ ಸಂಯೋಜನೆಯ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತೆ, ಹನುಮಂತನಿರುವ ಕಲಾಕೃತಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರಭಾವ ಅದರಲ್ಲೂ ಸೆಝಾನ್, ಗಾಗಿನ್, ವಿನ್‌ಸೆಂಟ್ ವ್ಯಾನ್‌ಗಾಗ್ ರಂಥ ಕಲಾವಿದರ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಇಂಪ್ರೆಷನಿಸ್ಟ್ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರಭಾವವಿದ್ದ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ರವಿವರ್ಮನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಪುರಾಣವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ರೂಪ, ದೃಶ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಶೈಲಿಯ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡಿದ್ದರು.[2]

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದ ವಾಸುದೇವ್, ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆ, ದಸರಾ ಉತ್ಸವದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಆನೆಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಕುತೂಹಲದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವರು.

1. Robert Hughes in 'Nothing if not critical' - P. 90, Penguin books New York, USA, 1990.
2. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಮ್‌ಕುಮಾರ್‌ರವರ ಕಲಾ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಪರಿಸರದ ಆ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೂ ಆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಇಂಥ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಬಸ್ತಾರ್‌ನಿಂದ ಆನೆಯ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ತಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಜಾನಪದೀಯ ಸತ್ವಗಳು ಆ ಆನೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಅತ್ಯಂತ ಶಿಸ್ತಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಗಣಿತ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲ್ಲದೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಂತಿಮ ಹಂತದವರೆಗೂ ಬಂದ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರಿಗೆ ಅವರ ಕಾರ್ಟೂನ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರಿಕೇಚರ್ ಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅವರೊಳಗಿನ ಕಲಾವಿದ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಸೋದರ ಬಂಧು ಮತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಬರಹಗಾರರಾಗಿ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದ ದಿ। ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಂ ಈ ಇಬ್ಬರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮದರಾಸಿನ ಕಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಹೋಗುವಂತಾಯಿತು. ಡೇವಿಡ್ ಲೋ ಮತ್ತು ಆರ್. ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ರವರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕೆ.ಸಿ.ಎಸ್. ಪಣಿಕರ್ ರವರು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿದ್ದ ಮದರಾಸು ಕಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಾಠಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ವಾತಾವರಣ ವಾಸುದೇವ್ ರವರಿಗೆ ಆಪ್ತವಾಯಿತು. ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವುದು ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ಕಲಿತರು. ಅವರ ಗುರು ಪಣಿಕರ್ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿದ್ದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರ ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ, ಗ್ರಾಫಿಕ್ ಪ್ರಿಂಟ್, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಲೆ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹಾದಿಗಳಿಗೆ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ರವರ ಆತ್ಮೀಯ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನವಿದ್ದಿತು. ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರ ಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ವಾಸುದೇವ್‌ರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಕಲಾಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೯೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಮುಂಬಯಿಯ Progressive Art Group ನ ಕಲಾವಿದರು ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮದರಾಸಿನ ಕಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಕ್ಕರ್‌ರವರು ವಾಸುದೇವ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹಪಾಠಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ethos ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮದೇ ಆದ Idiom ಅನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತು ನೀಡಿದರು. ಪಣಿಕ್ಕರ್‌ರವರ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತ ಒಲವು[3] ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರಖರ

---

3. Orientalism responded more to the culture that produced it than to its putative object, which was also produced by the west. Thus the history of Orientalism has both an internalconsistency ad a highly articulated set of relation ships to the dominant culture surrounding it.

- Edward W. Said in Orientalism, Vintage Books, New York 1979, p: 22

ಪ್ರಭಾವಗಳ ನಡುವೆಯೂ Ahead of time ಸಂಥ ದೃಷ್ಟಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅಪೂರ್ವ, ಕನಸಿನ ಚೋಳಮಂಡಲ ಕಲಾ ಗ್ರಾಮ ಪಣಿಕ್ಕರ್‌ದಿಂದ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತಾವೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಂತಿದ್ದ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು (Revitalise) ಚೋಳ ಮಂಡಲ ಕಲಾಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆಕರ್ಷಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು. ಪೌರ್ವಾತ್ಯಚಿಂತನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಈ ಚಳುವಳಿ ೧೯೬೦ರಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಶಕ್ತವಾಗಿಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು. ಈ ಕಲಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರು ಬದುಕುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಜೀವನವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಸತ್ವವನ್ನು ತುಂಬಿದರು.

ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸುದೇವ್ 'I was fortunate to come under panicker's wing, for he shaped my personality constant interaction with him during my student days and after led me to find my own idiom in contemporary art' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. [4]

ಪಣಿಕ್ಕರ್ ವಾಸುದೇವರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ, ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ identity ಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ವಾಸುದೇವ್‌ರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರೇಖೆ ಮತ್ತು ವರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ ಪಣಿಕ್ಕರ್‌ರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಅವರು "ನೀನು ಏನು ಮಾಡುವೆಯೋ ಅದೇ ಸತ್ಯ" ಎಂದು ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ೧೯೬೦ರಲ್ಲೂ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ! ಕಲಾ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.[5] ಈ ನಡುವೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮೂವರು ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಪಣಿಕ್ಕರ್, ಮುನುಸ್ವಾಮಿ, ಸಂತಾನರಾಜಾ ರವರುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಾಸುದೇವ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ನ್ಯೂಟನ್ ಸೌಝಾ, ಡೆ-ಕೂನಿಂಗ್, ರೋಥ್ಕೋ, ಕ್ಲೆ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾತಿಸ್ ರವರುಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಾಸುದೇವ್ರ ತಾಮ್ರದ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಡಿ.ಪಿ. ರಾಯ್ ಚೌದುರಿಯವರ ನಂತರ ಮದರಾಸು ಸರ್ಕಾರಿ ಆರ್ಟ್ ಅಂಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಪಣಿಕ್ಕರ್, ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳಿಸಿದ್ದ ರಾಯ್ ಚೌದುರಿಯವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ತುಂಬಲು, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದ ಫಣಿಕಲ್, ಕ್ರಮೇಣ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚುಂಬಕತೆಯಿಂದ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು.

---

4. Homage and tribute to late K.C.S. Panicker -1998 ಮದರಾಸಿನ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದರ ಕ್ಯಾಟಲಾಗಿನಲ್ಲಿ
5. 1992ರ ವಾಸುದೇವ್‌ರ INSCAPE, ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ ಗ್ಯಾಲರಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕ್ಯಾಟಲಾಗಿನಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್‌ರವರ ಬರಹ ಗಮನಿಸಿ.

ಪಶ್ಚಿಮದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಭಾರತೀಯ ವಸ್ತು – ಆಶಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ತೊಡಗಿದ್ದ ಕಾಲವದು.

ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಷ್ಟೇ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಕಲೆಯ ಕುರಿತ ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚೆ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯಗಳು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ದೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಹಾಗೂ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವಂತೆ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. "He never made us feel he was a teacher" ಎನ್ನುವ ವಾಸುದೇವ್, ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ "He was friend, philospher, and guide to me. His studio was always open and I could talk to him about any thing. It was good to discuss our work every day with a teacher of his standing. he'd talk about his own painting and how the arrangement inmy painting was helping him with his ! It was as if both of us were learning at the same time. He gave us the freedom to work as and when we wanted"[6] ಎಂದೂ ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಸಕ್ತವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಇಂಥ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ - ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಚೋಳ ಮಂಡಲ ಕಲಾ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಕಲಾವಿದರ ನಡುವೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ಆದಾರದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಚೋಳಮಂಡಲ ಕಲಾಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪಣಿಕರ್ ರೊಂದಿಗೆ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರೂ founding fathers ಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ಚೋಳಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಿಸಲು ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಕಸಿಮಾಡಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ನಡುವೆ ವಾಸುದೇವ್ ತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವು ಅನಿವಾರ್ಯ, ಒತ್ತಡದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಕುಶಲ ಕಲೆಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದರು.

೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಅವರ procession ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕಾರ್ಡ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ (space) ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ದೆಹಲಿಯ ಕೇಂದ್ರಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಬಾಲ್ಯದ ಸಂವೇದನೆ (child sensibility) ಅವರನ್ನು ೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆ ನಂತರವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ದಸರಾ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಆನೆ ಕರೋಟಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕು ಆನೆಯ ರೂಪಕಲ್ಪನೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದವು. ೧೯೯೪ರ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಹಲವಾರು ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆನೆಯ ರೇಖೆ-ರೂಪಾಂಶಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಚೋಳ ಮಂಡಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ನಾಟಕಕಾರ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಅವರ ಗ್ರಹಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು

---

6. ವಾಸುದೇವ್‌ರ INSCAPE, ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಸಾಕ್ಷಿಗ್ಯಾಲರಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೆಟಲಾಗಿನಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್ ರವರ ಬರಹದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನೀಡಿತು. ಆಕ್ಸ್‌ಫೋರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಆಗಷ್ಟೇ ತುಘಲಕ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಾಸುದೇವ್ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವ-ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಗಿರೀಶ್‌ರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅದು ಚಲನ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಂಡಿತು. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಅಮ್ಮುಮ್ಯಾಥ್ಯೂ ಮತ್ತಿತರರೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು.

ವಾಸುದೇವ್ ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರು. ಆ ವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಕಾರಣರಾದರು.[7]

ಪಿ. ಲಂಕೇಶರ 'ಪಲ್ಲವಿ' ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರ, ಟೈಟಲ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳೂ ವಾಸುದೇವ್ ರಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದವು. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈ.ಎನ್.ಕೆ. ನೀಡಿದ ಬೌದ್ಧಿಕ ನೆರವನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕಲಾನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಸತ್ಯಜಿತ್‌ರೇ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡದನ್ನು ಸಂತಸದಿಂದ ಅವರು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ರೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದಸ್ನೇಹ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಾಸುದೇವ್ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವಂತಾಗಿ, ಧಾರವಾಡದ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಡಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಡಾ|| ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಜಿ.ಬಿ. ಜೋಷಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಕೀರ್ತಿನಾಥ 'ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರುಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಆಯಿತು. ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ 'ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡರು. [8] ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಭಾವಗಳ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದ ವಾಸುದೇವ್ ಮುಂದೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಒಳ ಹೊರಗುಗಳನ್ನು, ಭಾಷೆ ಭಾವಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಕವನಗಳ ಆಳ-ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ –

"ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಬೃಂದಾವನಂಗಳಲ್ಲಿ
ಹೇಗೋ ಹೊಕ್ಕು ಬಂದೆ
ಅಲ್ಲ ಎಚ್ಚರವು
ಅಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಯೂ
ಏನೋ ಯೋಗದಿಂದೆ"

---

7. ೧೯೬೯ ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ', ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಲಾನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿದ ನಂತರ, ವಾಸುದೇವ್,ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ನಿರ್ದೇಶನದ 'ಕಾಡು', 'ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ' ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಟೈಟಲ್ ಕಾರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

8. ಎಸ್.ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್ ರ ಕಲೆ. ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಸಂಚಿಕೆ ೨೪–೨೫, ಸಂಪುಟ ೩, ಪುಟ–೨

ಕವನದ ವಸ್ತು-ಆಶಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿಸಲ್‌ಪಟ್ಟ ಅವರು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ವೃಂದಾವನಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿ ಹಲವಾರು ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆ ನೆನಪು ಪುನಃ ಕಾಡಿ ೧೯೮೮ ರ ರೇಖಾಚಿತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿತ್ತು.[9]

ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸ್ನೇಹ, ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ವಾಸುದೇವ್ ಮುಖ ಪುಟ ರೂಪಿಸಿಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಸಂಸ್ಕಾರ', ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ 'ಕಾಡು', ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರವರ 'ತಲೆದಂಡ' ಅಡಿಗರ 'ಭೂಮಿ ಗೀತ' ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನಜನ್‌ರ 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ', 'ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ', ಶೂದ್ರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಒಂದು ಸಂವಾದ' (೧೯೯೦), ಮತ್ತು ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಇತರರ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮುಖ ಪುಟಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಜೋಳಮಂಡಲ ಪರಿಸರವು ಅರ್‌ನಾವಾಝ್-ವಾಸುದೇವ್- ಕಲೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ - ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪಕ್ಕದ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಉಬ್ಬರ - ಇಳಿತಗಳ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಗಳು ಇನ್ನಿತರ ಲಲಿತ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ವಾಸುದೇವ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಿತ್ರರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ, ಚಿತ್ರಾ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ್, ಲೀಲಾ ಸ್ಯಾಮಸನ್, ರೇವತಿ, ಧನಂಜಯನ್ ದಂಪತಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರ ನೃತ್ಯ, ಎಂ.ಡಿ. ರಾಮನಾಥನ್, ಬಾಲ ಮುರಳೀ ಕೃಷ್ಣ, ರಾಜೀವ್ ತಾರಾನಾಥ್, ಮೊದಲಾದವರ ಸಂಗೀತ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಸ್ನೇಹಲತಾ ರೆಡ್ಡಿ, ಭಾಗೀರಥಿ, ಅಮ್ಯೂಮ್ಯಾಥ್ಯೂ, ನಾರಾಯಣ ರಂಥ ನಟರ ನಾಟಕೀಯ ಅಭಿನಯ, ನಿಝಾಮ್ ಎಝಿಕಲ್, ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಅಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಕರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮದರಾಸಿನ ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಜನರಿಗಂತೂ ಹಬ್ಬವೇ ಸರಿ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಠಿ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ವಿವಾಹವಾದರು.

ಮದರಾಸು ಕಲಾ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ರವರ ಬಳಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅರ್ನಾವಾಝ್‌ರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ ವಾಸುದೇವ್, ಅವರ ಸಹಜ ರೇಖಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ಬೆರಗುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಾಲೇಜು ಅಭ್ಯಾಸಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ವಿವಾಹವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು, ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಮುಂದೆ ಪರಸ್ಪರರಾದರು. ಪಣಿಕರ್‌ರಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ದೃಢ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ತಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. ಮದರಾಸಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪಾರ್ಸಿ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆಕೆ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಕಲಾ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು. ಪಾರ್ಸಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನದಂಥ ಎರಡೂ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗದೆ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು ! ಮದರಾಸ್ ಮಹಾನಗರದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಷ್ಟೇ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಆವೇಳೆಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗೆ ಪಯಣಿಸಿದ್ದ ಕಲಾವಿದ, ಗೆಳೆಯ ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಮನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳು

9. ನೋಡಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ : ಸಂಪುಟ ೩, ಸಂಚಿಕೆ ೨೪-೨೫ ರ ಮುಖಪುಟ.

ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಅಮೆರಿಕದ ಗ್ಯಾಲರಿ ಮಾಲೀಕರೊಬ್ಬರು ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನುಕೊಂಡ ಹಣ ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲದ ಜೊತೆಗೇ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ಉಳಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಪೊನ್ನಪ್ಪ[10] ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ವಾಸುದೇವ್ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯ ಸಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂತಸಪಟ್ಟದ್ದುಂಟು.

ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರೊಂದಿಗಿನದಿನಗಳು ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಬದುಕಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಯಾಮವನ್ನು ತಂದಿತ್ತವು, ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನ ಚೋಳ ಮಂಡಲದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅರ್ನಾವಾಝ್ ತಮ್ಮ ಮಗು ಭರಣಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟ ತಳ್ಳುಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕುತ್ತ ೧೯೮೦ರ ಕಲಾಮೇಳದಲ್ಲಿ [11] ವಾಸುದೇವ್ ರೊಂದಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು, ನಂತರ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕೆಡೆಮಿಯ ಕಲಾಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ[12] ಹೆಬ್ಬಾರ್ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರ ಪುಟ್ಟ ಭಾವಚಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ.

ಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುವ ಸೂರ್ಯನಂಥ ಅಗಲವಾದ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರಿನ ತೀವ್ರ ನೋವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ವಾಸುದೇವರನ್ನು ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಬಿಟ್ಟುಹೋದಂತೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು.

ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ವಾಸುದೇವ್ ಚೋಳ ಮಂಡಳ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರುಗಳ ನಡುವೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರವರ ಅಗಲಿಕೆಯನಂತರ ಚೋಳಮಂಡಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವರು, ಮಗ ಭರಣಿ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಆಗಿ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ಪ್ರೀತಿಯ ಟಿಸಿಲನ್ನು ದಿ. ಜಿಡ್ಡು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರ ವಲಯದ ಸುಂದರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಲಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬದುಕಿನ ಮೂಲ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಬಿಟ್ಟು, ತಾವೂ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು. ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರ ನೆನಪುಗಳ ಕಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವಂತೆ ಆಸಂದರ್ಭದ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ತೀವ್ರತೆಯಿದ್ದಿತು.

ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣ-ರೂಪ, ಮೈವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಲವು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಗಾಢತೆಯನ್ನು ಅಗಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಜೊತೆಯಾಗುವಿಕೆಗಳ, ವೈವಿಧ್ಯ - ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು, ಬದುಕಿನ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿಗಳಾದ, ಸತ್ಯಗಳಾದ ಸಾವು ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

---

10. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದರಾಸಿನ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದವರು ನಂತರ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೆನಿಸಿದರು.

11. ೧೯೮೦; ಹೆಬ್ಬಾರರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯಷ್ಟೇ ರಾಜ್ಯ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಕಲೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತಹಿನ್ನೆಲೆ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ, ಬರೋಡಾಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕಲಾ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ಅವರಿಂದ ಸೂಚನೆ ಬಂದ ಕಾರಣ ಮೊದಲನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾಮೇಳ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಆರ್ಟ್ ಗ್ಯಾಲರಿಯಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್, ಜಿ.ಎಸ್. ಶೆಣೈ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ನಡೆಯಿತು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಹಲವಾರು ಹಿರಿಯ- ಕಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಕಲಾ ಮೇಳದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯ ಸೆರಿಗ್ರಾಫ್ ಮುಖ ಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ವಾಸುದೇವರಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕಲಾಮೇಳಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರದು ಮುಖ್ಯ ಭೂಮಿಕೆ.

12. ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾರರೊಂದಿಗೆ ಎನ್.ಎಸ್. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತಿತರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದರು.

ನಂತರದ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ ಭರಣಿಯ ಶಾಲೆಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಲವು ಭೇಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತರಾದ ಅಮ್ಮುಜೋಸೆಫ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಪರಸ್ಪರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗಗಳ ಸಹ ಸಂಬಂಧಗಳಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅಮ್ಮುಜೋಸೆಫ್‌ರವರ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳೂ, ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಈ ಮುನ್ನಿನ ಚಿಂತನೆ - ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿತು ; ಕಲೆಯನ್ನು 'ಮಾಡುವುದು' ಬೇಡವೆನ್ನಿಸಿತು; ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಅಪರಿಚಿತ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೊಳಗಿನ social activist ನ ಮುಖವೂ ಒಂದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಹೇರಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ, ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಹಿಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದವರು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಬಾಬ್ರಿಮಸೀದಿ ನೆಲಸಮಮಾಡಿದ ಮೂಲಭೂತವಾದೀ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಲು ಅವರು, ಜಾತ್ಯಾತೀತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ coalition for secularism ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಿ ಪ್ರತಿವಾರ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಯೋಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳ ಮತ್ತು ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ.ಯಂಥ ಪಕ್ಷಗಳು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಟು ಚೀಟಿಗಳನ್ನೂ (Stickers) ಮುದ್ರಿಸಿ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮೂಲಭೂತವಾದಿ ಮನೋಧರ್ಮ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ದೇಶ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿಬರುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಶಬಾನಾ ಅಝ್ಮಿ ಫಾರೂಖ್ ಶೇಖ್ ಮೊದಲಾದವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದಿಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ನವದೆಹಲಿಯ ಸಫ್ದರ್ ಹಷ್ಮಿ ಸ್ಮಾರಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ Hum Sub Ayodhya ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ನಾಟಕ ಅಕೆಡೆಮಿಯು ಮೂಲಭೂತ ವಾದದ ವಿರುದ್ಧ ಕಲಾವಿದರ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವೊಂದನ್ನೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿತು. ವಾಸುದೇವ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ೧೫ ಕಲಾವಿದರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ೧೯೯೩ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ ರಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ coalition for secularism ಪರವಾಗಿ ಸಹಮತ್‌ನ ಮುಕ್ತನಾದ್ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿದ್ದ ೧೧೦ ಜನದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವರೊಬ್ಬರು.[13]

ಸುಮಾರು ೧೯೩೦ರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮೂಲಭೂತವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಟ್ಲರನ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ನಾಝಿಗಳು ಜ್ಯೂಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸುವ ವಾಸುದೇವ್ ಇಂಥ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಹುಸೇನರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಘಟನೆ ಹಾಗೂ 'fire' ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಬೆದರಿಕೆಯೊಡ್ಡಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳೂ

---

13. Artist and Activist : Interview withVasudev : By Chetan Krishna Swamy, Frontline, May 6, 1994, p ; 81

೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. 1999ರಲ್ಲಿ 'water' ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ [illegible] ಮತಾಂಧರ ಜಿದರಿಕೆಯಿಂದ ಆ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು! [illegible] ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಶಯಗಳು ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ [illegible] ಆದರೂ, ಹಲವು ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಸೀಮಾ ಆರ್ಟ್ ಗ್ಯಾ[illegible] 'Wounds' ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಒಳಗಿನ ಒತ್ತಡದ [illegible] 'The agony of man' ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿ : ೧೯೬೦-೭೦

ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲೆಯ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕನ್ನಡದ ಜಾನ[illegible] ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಆದರೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ [illegible] "... is based on myths drawn from various sources folklore, legend, and Indian mythology. Foir years I have dwelt on the theme of Maithuna - the act of love, not mearly between man and woman, but also between the sun and the moon, the earth and the sky, the stars and the clouds, My world is animistic, in it bird and reptile, fish and fowl, seed and fruit, man and woman, live together in undulating hills and peaks seething with life. A tree which appreared in[illegible] works grew into a tree of life, which I called vriksha. This kalpavrksha [illegible] centre stage, uniting all else in my work later faced with a situat[illegible] pain, its branches agrew into the tree of life and death space brou[illegible] memo-ries / a strength. and this strength triggered the tree. [14]

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿ[illegible] ಸುತ್ತಲಿನ ಕಲೆ – ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳು, ತಾಯಿಯ ಕಲಾಕೃತಿಗ[illegible] ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ರವಿವರ್ಮನ ಓಲಿಯೋಗ್ರಾಫ್ ಪ್ರಿಂಟ್‌ಗಳ ಜ[illegible] ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ ಅದರ ಬಣ್ಣಗಳು, [illegible] ಉಡುಪು, ಆಚಾರ – ವಿಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅವರಮನದಾಳದಲ್ಲಿ [illegible] ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊ[illegible] ಮನಃ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅವರ [illegible] ಕಾಲಾಂತರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಾಗಿ, ಆರೂಪಗಳು ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಹೊ[illegible] ನೀಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಇಡೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು; [illegible] ಭಾವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.

೧೯೬೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಯೌವನದ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ, ಸ್ವಚ್ಛ[illegible] ಪೂರಕವಾದ Fantasy ಮಾಲೆಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಭಾವಗಳು ಜನಪ[illegible] ಮೂಲದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕೆಡೆಮಿಕ್ ಆಗಿ [illegible]ಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಥವಾ ಕಲಿತಿದ್ದ ಘೂದೃಶ್ಯಚಿತ್ರಣ, ಸಂಯೋಜನೆ, ಮಾನವ ರೂಪಗಳ

14. ಕ್ರಿಮ್‌ಸನ್ ಗ್ಯಾಲರಿ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕೆಟಲಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ Togetherness ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯ ವಾಸುದೇವ್ ಹೇಳಿಕೆ ೧೯೯೭. INSCAPE - paintings by Vasudev ಸಾಕ್ಷಿಗ್ಯಾಲರಿ ಕೆಟಲಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವಂತೆ : ೧೯೯೩

ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಮ್ಮಿಲನದಂಥ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜತೆಗೇ ೧೯೬೨-೬೩ರಲ್ಲಿ ಆಸಂದರ್ಭದ ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿ, ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ನ್ಯೂಟನ್ ಸೌಝಾ ರವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ವಾಸುದೇವ್ 'ಸಿಟಿ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ, ತಮ್ಮದೇ ಹಾದಿಯನ್ನು ಅವರು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಂಡರು 'Procession' ನಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಆದ್ಯಷ್ಟಿಯವು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಪಣಿಕ್ಕರ್‌ರವರು 'words and symbols' ಎಂಬ ಸರಣಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಆ ಕೃತಿಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ರೀತಿಗೆ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡ ವಾಸುದೇವ್-

"ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸ್ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಸಹಜ; ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ" ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಪಣಿಕ್ಕರವರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನುಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣಗಳು ನೀಡುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಸಂದರ್ಭ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಯಿತು. ೧೯೭೦ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದೇವಾಲಯ - ಪುರಾಣಗಳು, ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ವಾಸುದೇವ್‌ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸಿನ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ (space) ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಲವು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ರೂಪಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿ, ಉಜ್ಜಿ, ತೀಡಿ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿದಂತೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸಿನ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಣ್ಣಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯ ರೂಪಗಳ ಮೇಲೆ ಚೂಪು ಮೊನೆಯಿಂದ (ಕುಂಚದ ಹಿಮ್ಮೊನೆಯಿಂದ!) ರೇಖಿಸಿ, ಬಣ್ಣ ತೆಗೆದು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮ - ಹಂಸ, ಶಿವ-ನಂದಿ, ವಿಷ್ಣು-ಗರುಡ, ಷಣ್ಮುಖ-ನವಿಲು, ಹೀಗೆ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಸರಣಿಯೊಂದನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದರು. ಈ ತಂತ್ರ ೧೯೯೯ ರಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರೆದಿತ್ತು.

ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಮೂಲದ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಾಫಿಯೂ (ಅದು ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಅ ಆ ಇ ಈ ಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು) ರೂಪಸಂಯೋಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬಣ್ಣಗಳ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು, ತೇಪೆಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯಕಂಡಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಅಪೂರ್ಣ ಆಟದಲ್ಲಿ ರೂಪಗಳು ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸ್‌ನ ಹೊರಕ್ಕೂ, ಅಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸ್‌ಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ವಾಸುದೇವ್‌ರ 'The act of painting' ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.

'ಮೈಥುನ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೃತಿ ಮಾಲೆಯೂ ಇದೇ ತಂತ್ರ - ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮೂಡಿಬಂದಿತು. ಈ 'ಮೈಥುನ' ಮಾನವ ಪ್ರೇಮದ ವೈಭವೀಕರಣದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆಯ ಲೌಕಿಕ ಆಟವಲ್ಲ; ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ, ಮುಗಿಲು ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರ ಹೀಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ 'ಮೈಥುನ'. ೧೯೭೪-೭೫ರಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಲೋಹಮಾಧ್ಯಮದ ಚಪ್ಪಟೆ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ (space) ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗುಗಳಿಂದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತ ವಾಸುದೇವ್ ಹಿತ್ತಾಳೆ, ತಾಮ್ರ ಮುಂತಾದ ಲೋಹಗಳ ಚಪ್ಪಟೆ ಹಾಳೆಗಳ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ, ಹಲವು ಹಂತ-ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಮೈವಳಿಕೆಗಳ (texture) ನೆರವಿನಿಂದ ಅವರ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ರೇಖಾರೂಪಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

ಈ ಲೋಹದ ಉಬ್ಬು ರೂಪಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಟ್ಟದುಂಟು. ಈತಂತ್ರ ಮೂಲತಃ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕಲೆಯ ಮೂಲದ್ದಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಲೇಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಮತ್ತಿತರದು ಗಣನೀಯ ಪಾತ್ರ.[15] ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉಕ್ಕಿನ ಹಾಳೆಯ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎನಾಮಲ್ ಮಾಡಿ, ಮದರಾಸು, ಬೆಂಗಳೂರು ಹಾಗೂ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮ್ಯೂರಲ್‌ಗಳನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ಮಾಡಿದರು.[16] ಇವನ್ನು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಚಪ್ಪಟೆ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾಗ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರವೆಂದೂ, ಭಿತ್ತಿಯ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾಗ ಭಿತ್ತಿಶಿಲ್ಪ ಅಥವಾ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧೯೬೦ರ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರೊಂದಿಗಿನ ಧಾರವಾಡದ ಭೇಟಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಈ ಮೊದಲೇ ದಾಖಲಿಸಿರುವಂತೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರೊಂದಿಗಿನ ಚರ್ಚೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಂದ ಅರಿತ ವಾಸುದೇವ್ ನಂತರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದ ತೀವ್ರ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ವೃಂದಾವನಂಗಳಲ್ಲಿ' ಕವನವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲವಾರು ಕೃತಿಸರಣಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯರನ್ನಾಗಿಸಿದ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾರಂಗಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯರೂಪ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನುಕೊಡುಗೆಯಾಗಿತ್ತ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವೃಕ್ಷ' ಕೃತಿ ಸರಣಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು.

'ವೃಕ್ಷ' ದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ, ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ವಿಹರಿಸಿದ ರೀತಿ ಅನನ್ಯ.[17] ಅಪೂರ್ವ ಜೀವಧ್ವನಿಯ ವಕ್ತಾರರಂತೆ ಅವರು ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿ, ಸರೀಸೃಪ, ಮೀನು-ಆಮೆ, ಬೀಜ ಮತ್ತು ಫಲ, ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಕಾವ್ಯಮಯ ಪರಿಳಿತಗಳುಳ್ಳ ಶಿಖರ-

---

15. (ಅ) ಮುಂದೆ ೧೯೮೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತಂಜಾವೂರು ಗಾಜು ಚಿತ್ರ ಶೈಲಿಗೆ (ಈ ಚಿತ್ರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡರಾಜಾ ರವಿವರ್ಮ ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸ್ತುತ) ಕೆ.ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣಿಯನ್, ೧೯೯೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ಉತ್ಸವ ಶಿಲ್ಪಗಳಿಗೆ ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದ ರವೀಂದ್ರ ರೆಡ್ಡಿಯವರು ತಂದಿತ್ತ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರೆಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣದವರು ಎಂಬುದೂ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

(ಬ) 'ನಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೂತನ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು ನಿಜ. ಇಂದಿನಕಲೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು' - ಎಸ್.ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್, "ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ೨೫ ವರ್ಷ" ಲೇಖಕರು ಎಸ್.ದಿವಾಕರ್ ಸುಧಾ, ಸಂಚಿಕೆ ೪೧, ಸಂಪುಟ ೧೭, ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೧, ೧೯೮೧

16. Mural ಎಂಬ ಚಿತ್ರಣ ವಿಧಾನ Fressco ಗಿಂತಲೂ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯದು. Fressco ಕಲ್ಲಿನ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಸಿಯಾದ ಮಣ್ಣು, ಸಗಣಿ, ಹುಲ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಚಪ್ಪಟೆಪದರ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದುಹಸಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೇ ರೇಖಿಸಿ, ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ವಿಧಾನ ಅಜಂತಾ, ಎಲ್ಲೋರಾ, ಬಾದಾಮಿ, ಸಿತ್ತನ್ ವಾಸಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ನುಣುಪಾಗಿರುವ ಗಾರೆಯ ಗೋಡೆಯ ಒಣಗಿದ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ರೇಖಿಸಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ವಿಧಾನ Mural ವಿಧಾನ, ಹಂಪೆ, ಲೇಪಾಕ್ಷಿ, ಶ್ರೀರಂಗಂ, ಚಿದಂಬರಂ, ತಿರುವಾರೂರು ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಟ್ಟಡದ ಒಳ ಅಥವಾ ಹೊರ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲ್ಮೈ ಅವಕಾಶ (Space) ದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ Mural ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ಕಲೆಯ(Installation art) ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿ ಬರಬಹುದಾಗಿದೆ.

17. The tree has been portrayed in Indian painting, as such,it is not a new thought, but the visual genesis of the Vriksha has been uniquely treated with a stress on design and pattern - **J. Sultan Ali** on **S.G. Vasudev,** Indian Painting through the ages : Published by Vivekananda Kendra Prakashan, Madras 1982.

ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೃಕ್ಷ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ **ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೂ** ಆಗಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು ! ಬದುಕಿನ ವೃಕ್ಷ ಎಂಬ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ವೈವಿಧ್ಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡ 'ವೃಕ್ಷ' ಕೃತಿ ಸರಣಿ ಲೋಹದ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲೂ, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಶಿಲ್ಪವೊಂದರಲ್ಲೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.[18]

ಮುಂಬಯಿಯ ಸಿಟಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನಾಲ್ಕೂ ನಿಟ್ಟಿನತ್ತ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಾಣುವ ಶಿಲ್ಪ, ತನ್ನ ಬೊಡ್ಡೆಯ ಮೇಲ್ಮೈನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಹರಿವ ನದಿ, ಮೀನು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಮಯ ಲಯದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ರೂಪದ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯಾಕಾರದ ಲೋಹದ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಜೋಳಮಂಡಲದ ಛಾಪು ಕಾಣುವ ಈ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕೊಂದರ ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆಶಯದ ಸಂಕೇತದಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುವುದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.[19]

ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆದ 'ವೃಕ್ಷದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವ ರೂಪಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೌಕಿಕತೆಗಳು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ಮುಖಗಳನ್ನು, ಆಳದ ನೋವುಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅರ್ನಾವಾಝ್‌ರ ಸಾವು (೨೪.೨.೧೯೮೮) ಅವರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ Intellect ಮತ್ತು Instinct ಗಳನ್ನು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಬೆಸೆದು, ಈ ಹಿಂದಿನ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿ ಸರಣಿಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಶ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲುಕಾರಣವಾಯಿತು.[20] ಪೆನ್ ಮತ್ತು ಇಂಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಾತ್ಮಕ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಈ ಹಿಂದೆ ಗೀತಾ ಡಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ "... Drawing is the key", 'the line' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದವು. ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರ ನೆನಪು ಕಾಡಿದಂಥ ಭಾವ ಉತ್ಕರ್ಷ ಒತ್ತಡಗಳಲ್ಲಿ **'Tree of life and death'** ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಮೊದಲಿನ 'Tree of life' ನಿಂದ ಬೀಜಾಂಕುರಗೊಂಡದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಬದುಕು ಸಾವುಗಳ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದ ಕಂಡಿರುವ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಮುಗ್ಧತೆಯ ಹೊರಮುಸುಕಿನ ಹಿಂದಿನ **ಬಿಗಿಯನ್ನು** ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತೆ ಬದುಕನ್ನು ಪುನಃ ಜೀವಂತ

---

18. ೧೯೮೨ ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರತದ ಮೊದಲ **Techno Art Camp** ೧೯೮೨, ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಐತಿಹಾಸಿಕ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಖ್ಯಾತ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪಿ.ಸಿಂಗ್, ಅಜಿತ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ರಾಘವ್ ಕನೇರಿಯಾ, ಕನಯಿ ಕುನ್ಹಿರಾಮನ್, ಸರಬರಿ ರಾಯ್ ಚೌಧುರಿ ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿಗೆ ವಾಸುದೇವ್ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು **(Technology)** ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು 'ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ' ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ.

" I had been working on 'he theme 'the tree of life' for a couple of years. Doing it in copper seemed a challenge, when this camp invitation came. I was using technology in my work for the first time. But I have not really gone too much out of my limits : I used it às a supplement. - S.G. Vasudev, Techno Art Camp -1982 ದಾಖಲೆಗಳ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ

19. ಅನ್ವೇಷಣೆ : ಜುಲೈ – ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೮೮ ಸಂಚಿಕೆ : ೨೪–೨೫, ಸಂಪುಟ ೩, ಪುಟಗಳು ೩–೪.

20. ... But his concepts always prevail at a personal level. This is exemplified by his 'tree of life and death' series owing to a personal loss, the death of his artist wife Arnawaz..." - H.A. Anil Kumar, Times of India, 19.7.1992

ಗೋಳಿಸುವಂತೆ ‘Monkey and trees’ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಹಿಂದಿನ ‘ಮೈಥುನ’ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ‘He and She’ ಬೆಳೆದು ಬಂದವು.

ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜನಪದೀಯ, ಪುರಾಣಗಳ ರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ದೇವಾಲಯ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳ ರೇಖೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡವು. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರ ಹಯವದನದ ಅಧ್ಯಯನದ ರೂಪಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭಾಷಣ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಣಕದ speeches ಕೃತಿಸರಣಿ, ಮಗುವಿನ ಸಂವೇದನೆಯ untitled ಕೃತಿಸರಣಿಗಳೂ ಮೂಡಿಬಂದವು. (೧೯೬೦) Maithuna, He, she and tree, He and she, tree of life and death, he and prison ಮೊದಲಾದ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರ್ನಾವಾಝ್‌ರವರ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳ ಮೈವಳಿಕೆ, ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ರೇಖೆಗಳ ಮೂಲಶಕ್ತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.[22] ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇಬ್ಬರ ಕಲೆಯಲ್ಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಾಸುದೇವ್ ಬಸ್ತಾರ್ ನಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಆನೆ ಅರ್ನಾವಾಝ್ ರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಆಂಧ್ರದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರಾಮಾಯಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಿಶ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೂ ಇದ್ದಿತು. ವಸ್ತು ರಾಮಾಯಣವಾದರೂ ರಾವಣ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಹಿಂದೆ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರೊಂದಿಗಿನ ಸಹ ಚರ್ಚೆಗಳು ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿರಬಹುದು.[23]

೧೯೭೦ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಾಸುದೇವ್ ಈ ಮೊದಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ನ್ಯೂಟನ್ ಸೌಝಾರಿಂದ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ‘He’ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಚಿತ್ರ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು (Distrortion) ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. Manscape ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೃತಿ ಸರಣಿ ೧೯೮೧–೮೨ರ ನಡುವೆಯೇ ಅಲ್ಲದೇ ೧೯೮೮ರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲೂ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂಡಿಬಂದ ಅಪರೂಪದ ಈ “ವಿಕೃತಿಯ ಮುಖಗಳು” ನಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲ Inscapes (ಒಳನೋಟಗಳು) ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದೂ ಗಮನಾರ್ಹ.[24]

ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿರುವ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಮನಸ್ಸು ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾದದ್ದು ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು ಗಮನಿಸುವಂಥದ್ದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಜೀವಸಂಕುಲದ ಒಳ–ಹೊರಗುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹಲವು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ

---

22. ಈ ಕೃತಿ ಸರಣಿಯ ಹಲವಾರು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು, ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಸಂಕುಲದ ಮೊದಲ ಸಂಚಿಕೆಯು ಕಾವ್ಯಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ‘ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮುಖ’ ಕವನಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಲಾಜ್ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿ : ಸಂಕುಲ : ಸಂಚಿಕೆ : ೧ ನವಂಬರ್ – ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೮೩, ಪುಟ : ೨೮

23. ಗಮನಿಸಿ : Arnawaz - Geetha Doctor ಪ್ರಕಾಶಕರು : Arnawaz Vasudev Charities Cholamandal Artists Village. Madras - 600041.

24. ನೋಡಿ : ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಳನೋಟಗಳು : ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಂ, ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ, ೧೪.೧೧.೧೯೮೩.

ಮೂಡಿಬಂದವು. ಪರಿಸರ ವಿನಾಶದ ನೋವಿನ ಅನುಭವ, ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಆಶಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ವಾಸುದೇವ್ ರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ, ಈ ನೋವಿನ ಮುಖಗಳು Human scape ಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು ! Earth scapes ಮತ್ತು Human scape ಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ಮಡದಿ ಅಮ್ಮು ಜೋಸೆಫ್ ರವರೊಂದಿಗಿನ ಬದುಕಿನ ಪರಸ್ಪರದ ಹಲವು ಮುಖಗಳಿವೆ. ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಚಳುವಳಿಗಾರರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಫಲವಾದ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಈ ಕೃತಿಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಆಲಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಈ ಕೃತಿಗಳ ಸೌರಭವೂ ಮನಸ್ಸು ಕುಂಚ ಕೈಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ !

ಈ ನಡುವೆ ವಾಸುದೇವ್ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ ದಿ. ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು ! ಹಾಗೆನೋಡಿದರೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜಾನಪದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ಆಸಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಅವುಗಳಲೊಂದು, ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹ, ವಾಸುದೇವ್‌ರವರ ಕಲೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹತ್ತಿರ ವಾಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯವೂ ವಾಸುದೇವ್‌ರವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿತ್ತು.[25]

ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರ-ಕಾವ್ಯ, ಸ್ನೇಹ - ಚರ್ಚೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪರಸ್ಪರದ ಕಾರಣವಾಗಿ ವಾಸುದೇವ್, ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕಾವ್ಯದ ಆಳ ಹರವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುವ 'A tribute to Ramanujan' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಹತ್ತಾರು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರೇಖಿಸಿದರು.[26] ಬಿಂದುವಿನಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ರೇಖೆಯಾಗಿ ನಡೆದು - ಬೆಳೆದು, ನಿಂತು, ಮತ್ತೆ ನಡೆದು, ಜಿಗಿದು, ಹಾರಿ, ಜಾರಿ, ಅಲುಗಾಡುವ ರೇಖಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅವರು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರೇಖಿಸಿದ[27] 'the line' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಮಲತೆಯಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಲಯದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಷಃ ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕೋಮಲಭಾವಗಳ ಪ್ರಭಾವ ವಿರಬಹುದು. ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅಂಕು ಡೊಂಕು, ಬಿಂದು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರೇಖೆಗಳಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಭಾವದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕೈ ಬರಹ, ರೇಖೆ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಒಳನೋಟಗಳ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ರೇಖೆಗಳು ಹರಿದಿರುವ ಮುರಿದಿರುವ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್‌ರನ್ನು

---

25. ವಾಸುದೇವ್ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಡಿಗರ ಭೂಮಿಗೀತ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ರ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಿಗೆ, ಕೃಷ್ಣ ಆಲನ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಾಡು ಕಾದಂಬರಿಗೆ, ಹಾಗೂ ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ, ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮುಖ ಪುಟ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು.

26. ನೋಡಿ : "ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಕಾವ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹರಿದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ರೇಖೆಗಳು" ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಸಂಕುಲ : ೧೨, ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ -ಅಕ್ಟೋಬರ್, ೧೯೯೫ ಪುಟಗಳು : 31-36

27. ವಾಸುದೇವ್ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ವೃಂದಾವನಂಗಳಲ್ಲಿ ಕವನಕ್ಕೆ ರೇಖಿಸಿದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ : ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೮೮ರ ಸಂಚಿಕೆಯ ಮುಖಪುಟ ನೋಡಿ.

ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಕಾವ್ಯದ ಪದ ಸಾಲುಗಳು ಪ್ರಭಾವಿಸಿರುವಂತಿವೆ. ಈ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ illustration ಗಳಲ್ಲ, ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾ ರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.[28] ಹೌದು ಬಹುತೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗಿವೆ ; ಕೆಲವು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ, ಕೆಲವು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ, ಕೆಲವು ಸುಂದರ, ಕಲೆವು ಸಾಮಾನ್ಯ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳೆರಡರ ನಡುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೇಖೆಯ ಅತ್ತಿತ್ತ ರಾಮಾನುಜನ್ ಖುಷಿ ಪಡುವ 'ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ' ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದಿಮ (primitive) ಮತ್ತು ಜಾನಪದೀಯ ಹಾಗೂ ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧಸಂವೇದನೆಯ (child sensibility) ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಔನ್ನತ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ರೇಖೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡೇ ಅವರು ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕಾವ್ಯದ ಧ್ವನಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಶೃತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತನದ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಟ್ರೇಡ್ ಮಾರ್ಕ್‌ಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜೀವಸಂಕುಲದ ಜನಪದೀಯ ರೂಪಗಳು, ನಾಯಕ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಕಲಾರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸರಳೀಕೃತ ರೇಖೆಗಳ ನದಿ–ಮೀನುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಧೂಳಿನ ಕಣಗಳಂಥ ಬಿಂದುಗಳ ಸಮೂಹ, ಬಸವನಹುಳುವಿನ ಪಾದಗಳಂಥ, ನವಿಲುಗರಿಯ ಕೋಮಲತೆಯಂಥ ರೇಖಾ ತುಣುಕುಗಳು, ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿನ, ಗಿಡ, ಮರ, ಬೆಟ್ಟ,. ಪ್ರಾಣಿ, ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳ ಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯು (pictorial language) ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಅಕ್ಷರ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಲ್ಲಟ ಗೊಳಿಸಿ, ಹಲವು ಕಲಾಕೃತಿಗಳಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ.

'ಕುಂಟೋಬಿಲ್ಲೆ', 'ಸೃಷ್ಟಿ', 'ಸಮುದ್ರ ಮಥನ', 'ಜಿನ್' ಕೃತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಸುಂದರ. 'ಜಿನ್' ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಪ್ಪು ಕಾಗದದ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ (space) ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹೊಳೆವ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ರೇಖಿಸಿರುವುದು ಗಮನಿಸುವಂತಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಕೃತ ಗೊಳಿಸಿದ ರೇಖಾರೂಪದ ಅಹಿರಾಮ್ಯಗಡ ಕಲ್ಪನೆ ತನ್ನ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅನನ್ಯ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದಿದೆ. ಅಡಿಗರ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮುಖ[29] ಕವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದಾಗ ಆ ಕವನದ ಹತ್ತಾರು ವಿವರಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಅಡಿಗರೇ ಹೇಳುವ ಮೌನ. ನಿಗೂಢ, ಗಂಭೀರ ಹುಡುಕಾಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವೆ ವಾಸುದೇವ್ ರ ಕಲ್ಪನೆ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅವರು, ಬಳಸಿರುವ ಮಿಶ್ರಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಡುವ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಬಚ್ಚಿಡುವ ಅರ್ಥಗಳ ತೀವ್ರತೆಯು ಪರಿಮಿತಗಳ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಹಲವು ಬಾರಿ ವಾಸುದೇವ್ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವುಕವನಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೆಲೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ವಾಸುದೇವ್‌ರನ್ನು ಸ್ಪಂದಿಸದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ. ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಲಯದ ರೇಖೆಗಳವು.

---

28. ಹೆಚ್.ಎ. ಅನಿಲ್ ಕುಮಾರ್ ರ 'ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನುಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ' ದೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ನೋಡಿ, ರೂಪ್ರ: ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್, ೧೯೯೫, ಪು: ೬೭-೬೮.

29. ನೋಡಿ : ಸಂಕುಲ : ಸಂಚಿಕೆ: ೧ ನವೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೯೩ ಕಾವ್ಯಮಂಡಲ : ಪು : ೫೫-೫೮

೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕವು ಮರದ INLAY ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಕಲೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಅಭಿರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು. ಈ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ಮುಖವೊಂದು ವಿಕೃತ ಸೌಂದರ್ಯದೊಂದಿಗೆ expressionistic ಆದ ಭಾವಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ. ಈ ಒಂದೆ ಶೋಲಾ ಪುರ್ ಕರ್ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ ಕೆಲವು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಾಸುದೇವ್ ಇನ್‌ಲೇ ಭಾವಚಿತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ, ಸಮಕಾಲೀನ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಟ್ಯಾಪೆಸ್ಟ್ರಿ (ಚಿತ್ರವಸ್ತ್ರ) ಗಳಲ್ಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೂಪ, ಸಂಯೋಜನೆಗಳು :

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದರಗಳ ಪಲ್ಲವಿ ಹಾಗೂ ಪಲ್ಲಟಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯಿದೆ. ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡ ಕಲಾವಿದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ವಿಕೃತ ಸೌಂದರ್ಯದ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದ ದರ್ಶನ ನೀಡುವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನೋಡಿರುವ ಜನರು, ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲೀನ ಅನುಭವಗಳಾಗಿ, ಜನಪದೀಯ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಜಾತ್ರೆಯ ಸಡಗರದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸಡಗರ ಭೂತ 'ವರ್ತಮಾನ' ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಒಡಲಿಂದ ಬಂದಂತಿರುತ್ತವೆ. ವಾಸುದೇವ್‌ರ 'Future-Re collection', ೧೯೯೭-೯೮ ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ರೂಪ ಆಶಯ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳು ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಭವ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ತೀವ್ರತೆಯ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ರೂಪ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಭಾಷೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಬದುಕನ್ನೇ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಜನರನ್ನು ನಟರನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ೧೯೯೮ರ ವಾಸುದೇವ್ ಈ ಮುನ್ನ 'ವೃಕ್ಷ' ಬದುಕಿನ ವೃಕ್ಷಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಂತರ 'ಅವನು', 'ಅವಳು' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಹಲವರನ್ನು ಅವರದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಷನಿಷ್ಟರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದವರು. ಅವನು, ಅವಳು, ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣುರೂಪಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಟರಾಗಿ ಅಂದರೆ ವಾಸುದೇವ್ ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅನಾವರಣ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನಟರಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಜನರೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು Theatre of life ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದ ವಾಸುದೇವ್ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಧ್ಯಮ; ತೈಲವರ್ಣ, ಅವಕಾಶ, ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸ್.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರವಲಯದ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೆಲೆಯ ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಸ್ಟುಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆ ಹಬ್ಬ ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸುವ ಮೂಲಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಗಮದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ವಾಸು ದೇವ್ ರವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರನ್ನುಕಾಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಜಾನಪದೀಯ

ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ವೈರುಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ದೂರದರ್ಶನವನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ! ಬಾಬು ಈಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದ್ ಡಿಸೆಂಬರ್, ೧೯೯೮ರ ಸಾಕ್ಷಿಗ್ಯಾಲರಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾ, ಸಿನಿಮಾ ಹಾಗೂ ದೂರ ದೂರದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಬ್ಬ, ಧ್ವನಿವರ್ಧಕದಿಂದ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಸಂಗೀತದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇಂದಿಗೂ ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ಹರ್ಷ ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು ವಾಸುದೇವ್ ರ ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮದುವೆ, ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ !

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ- ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ, ಸಿನಿಮಾ, ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ವಸ್ತು, ಆಶಯಗಳು ವಾಸುದೇವ್‌ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರವರುಗಳ ಜಾನಪದ ಪುರಾಣಗಳ ಮೂಲದ ಚಿಂತನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಇಂದಿಗೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರ ಹಯವದನ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ರ ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ 1999ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಣುಕಿ ನೋಡಿವೆ. ವಸಾಹತು ಶಾಹಿ ಮೂಲದ ರೂಪಗಳೂ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಬಾಲ್ಯದ (Child sensibility) ಸಂವೇದನೆ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವರ ಅಜ್ಜನುಹೇಳಿದ ಕತೆಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಓದಿದ ಕಥೆಗಳೂ, ಮೈಸೂರಿನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆನೆ ಕರೋಟಿಯ ದರ್ಶನ, ದಸರಾ ದಿನಗಳ ಆನೆಗಳ ನೆನಪೂ ಅಷ್ಟೆ. ಬದು ಹಿಂದಿನ ವೃಕ್ಷವೂ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ ರವರ ಕಾಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ತಮ್ಮ ಕೊಲಾಜ್ ಮುಖ ಪುಟವನ್ನೇ ನೆನಪಿಸುವಂಥ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಮಾನವ ರೂಪ ಮುಖಗಳೂ ವೃಕ್ಷಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ರೂಪಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ; ಜಾನಪದ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮ ದೇಶೀದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಗಾಢವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ಹಲವು ಪುಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವೈಭವೀಕೃತಗೊಂಡಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಕೃತ (Distortion) ಗೊಂಡಿರುವ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯ, ಚೂಪು ಮೊನೆಯಿಂದ ಕರೆದು ಮಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೇಖೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣ ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಿಹಿಯಾದ ಬಣ್ಣಗಳು ಕಾಣದೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಗಂಭೀರ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಚೋಳಮಂಡಳದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿನ ಸ್ಮಶಾನ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗುರು ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಅರ್ನಾವಾಝ್‌ರವರುಗಳ ಅಂತಿಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನೆನಪುಗಳು ಕಾಡಿ ಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆ ಕಪ್ಪು, ಗಾಢ ಹಸಿರು, ಕಂದು, ಹಾಗೂ, ಉರಿ ಹೊಗೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಬಣ್ಣಗಳು, ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಮುಖಗಳು Theatre of life ಶೀರ್ಷಿಕೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅವಕಾಶ (space) ವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ

ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಮುಖಗಳು, ಜಾನಪದೀಯ ಸತ್ವಗಳ ರೇಖೆ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಾಫಿ, ರೂಪಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ, ಸೌಝಾನ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ವೈಫವೀಕರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ್ ರವರಿಂದ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮುಖಗಳು (ನೂರು ಎನ್ನಿ) ವಾಸುದೇವ್ ರವರ ರೇಖೆ ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಾಫಿ ಮೈವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ವಿಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಂದ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ತಮ್ಮ ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣ, ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲದಂತೆ ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತೀಯ ಬದುಕಿನ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ವಾಸುದೇವ್ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

'ವೃಕ್ಷ' - 1984
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 77 ಸೆಂ.ಮೀ X 90 ಸೆಂ.ಮೀ

"VRIKSHA" - 1984
Medium: Oil on canvas
Size: 77 X 90 cms

‘ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್’ - 1999
ಮಾಧ್ಯಮ: ರೇಷ್ಮೆಯ ಚಿತ್ರವಸ್ತ್ರ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 83 ಸೆಂ.ಮೀ X 123 ಸೆಂ.ಮೀ

"THEATER OF LIFE"
Tapestry in silk - 1999
Size: 83 X 123 cms

'ಮ್ಯಾನ್' - 1992
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 120 ಸೆಂ.ಮೀ X 150 ಸೆಂ.ಮೀ

"MAN" - 1992
Medium: Oil on canvas
Size: 120 X 150 cms

'ಹ್ಯೂಮನ್ ಸ್ಕೇಪ್' - 1996
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ಷೆಶಾಲ್ಯ: 26 ಸೆಂ.ಮೀ X 38.5 ಸೆಂ.ಮೀ

"HUMAN SCAPE" - 1996
Medium: Oil on canvas
Size: 26 X 38.5 cms

‘ಮೈಥುನ’ - 1992
ಮಾಧ್ಯಮ: ತಾಮ್ರದ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 60 ಸೆಂ.ಮೀ X120 ಸೆಂ.ಮೀ

"MITHUNA" - 1992
Medium: Copper relief sculpture
Size: 60 X 120 cms

oto by : Mallikarjun

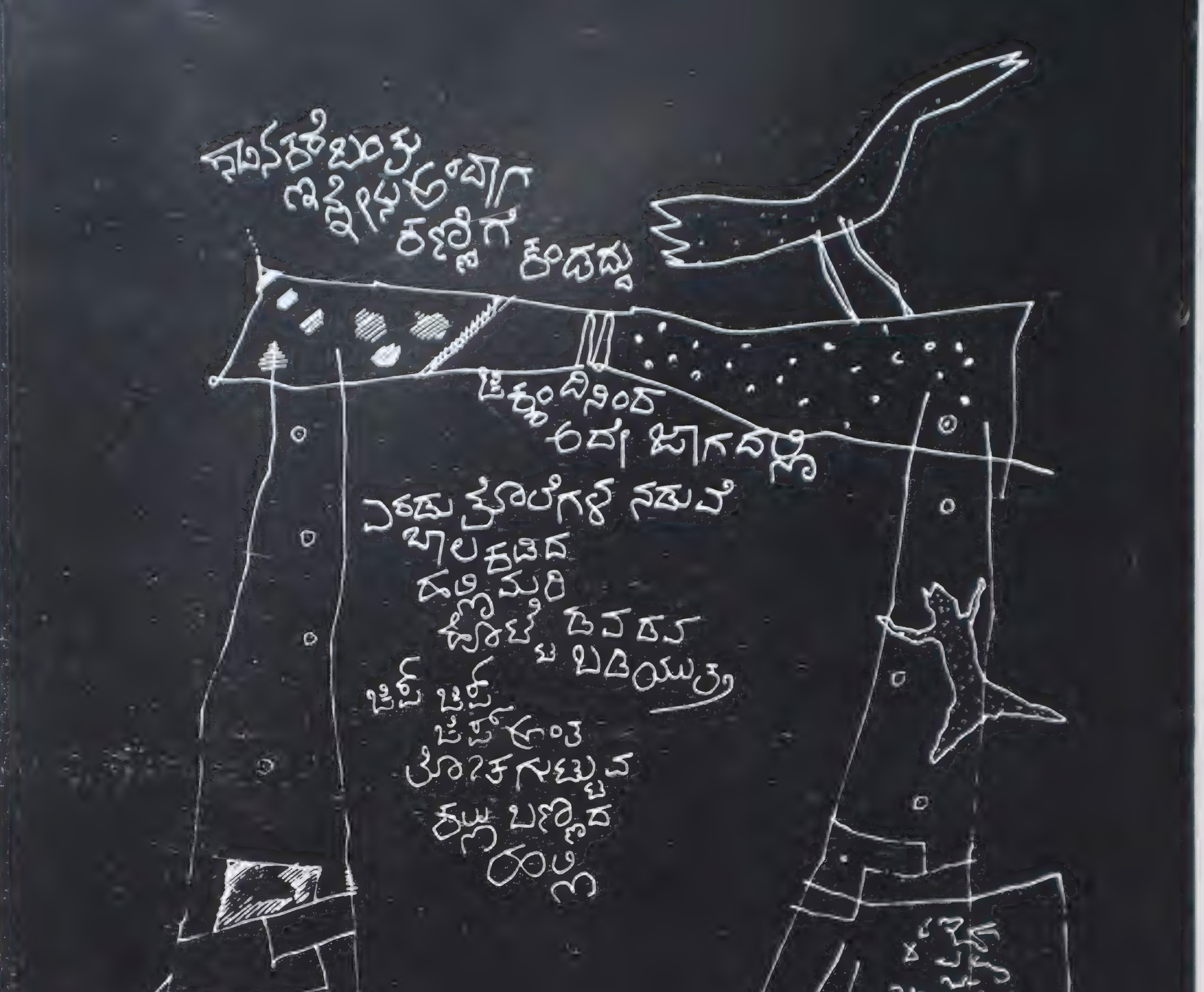
‘ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್’ - 1998
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 31 ಸೆಂ.ಮೀ X54 ಸೆಂ.ಮೀ

"THEATER OF LIFE" - 19
Medium: Oil on canvas
Size: 31cms X 54 cms

'ವೃಕ್ಷ' - 1989
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 80 ಸೆಂ.ಮೀ X150 ಸೆಂ.ಮೀ

"VRIKSHA" - 1989
Medium: Oil on canvas
Size: 80 cms X 150 cms

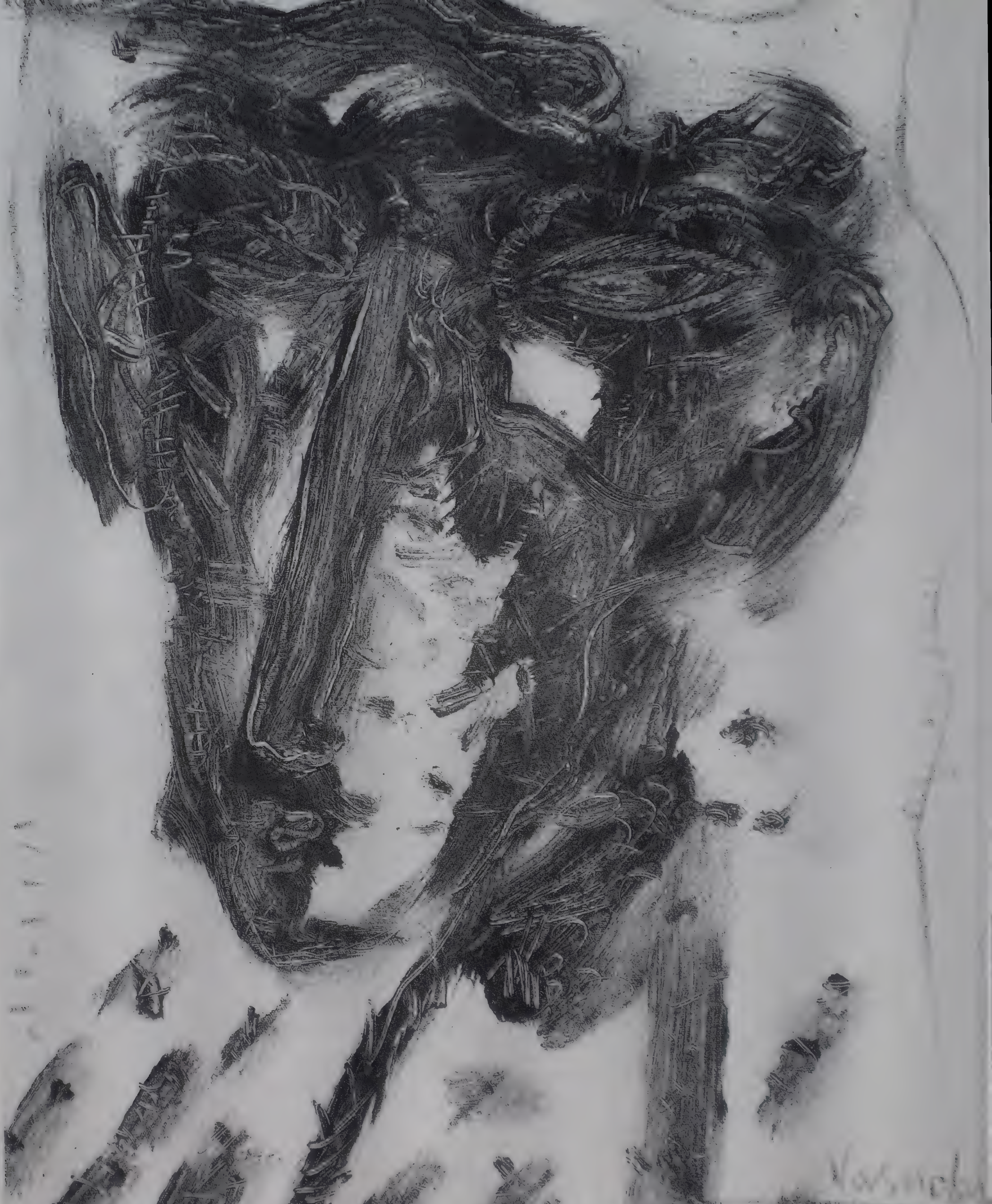
ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರವರ ಕವನ '' ಕಂಡಿದ್ದು '' - 1994
ಮಾಧ್ಯಮ: ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಇಂಕ್: ಕಾಗದದ ಅವಕಾಶ
ಷೈಕಾಲ್ಯ: 50 ಸೆಂ.ಮೀ X 80 ಸೆಂ.ಮೀ

"WHAT THE EYES SAW ?" - 1994
Medium: Silver ink on paper
Size. 50 cms X 80 cms

'ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರವರ ಕುಂಟೋ ಬಿಲ್ಲೆ' - 1994
ಮಾಧ್ಯಮ: ಕಾಗದದ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಣ್ಣದ ಇಂಕ್
ವೈಶಾಲ್ಯ: 50 ಸೆಂ.ಮೀ X 80 ಸೆಂ.ಮೀ

"HOPSCOTCH " - 1994
Medium. Silver ink on paper
Size: 50 cms X 80 cms

'ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್' 1998
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 45 ಸೆಂ.ಮೀ X 62 ಸೆಂ.ಮೀ

"THEATER OF LIFE" - 1998
Medium: Oil on canvas
Size: 45 cms X 62 cms

'ಫ್ಯಾಂಟಸಿ' - 1964

'FANTASY' - 1964

ಮ್ಯಾನ್‌ಸ್ಕೇಪ್ - 1998

ಮಾಧ್ಯಮ : ತೈಲವರ್ಣ

MANSCAPE -1998

Medium : Oil on canvas

S. G. Vasudev

Where did the infinite show itself? In nature, and all individual mythologies must be deduced from a philosophy of nature, through one's contemplation of the universe.

- Robert Hughes.[1]

The process of nature metamorphosing into art is an astonishing phenomenon. Equally interesting is the transformation of the man following, imitating and copying nature into an 'artist' who questions nature and recreates it in his work. His creative process, which alters and chocks our aesthetic precepts, has given myriad outlines to the history of art.

S.G. Vasudev is one among many artists who have trodden this path. He was born in a middle class Brahmin family from the old Mysore agrahara (Brahmins' quarters) on March 3, 1941. Traversing Mysore, Bangalore, Madras and other important art centres of India he has attained international acclaim today. His great grandfather, an ayurvedic doctor, was connceted with the Mysore palace for a long time and was interested in art. He was very good at creating soapstone sculptures. Dashavathara (ten incarnations of Lord Vishnu) was one of his many works in this medium. So Vasudev's mother and uncle were naturally attracted towards art.

His mother was good at copying European classical painting. She was adept at handling various media as a result of years of practice and she had a sensitive handling of form and composition, with a distant relation to the style of Raja Ravi Varma. She painted themes from the Ramayana; 'Rama, Lakshmana, Sita' and 'Hanuman' was a significant work among these. The influence of the West was visible in some of her works, where one could trace the styles of Cezanne, Gaugin, van Gogh and some impressionists. Although she was drawn towards Ravi Varma's mythical characters and his visual appeal, she also copied several paintings in the Musore traditional style. (At present these works are in the collection of C.M. and Goda Ramkumar in Bangalore.)

1. Robert Hughes in 'Nothing if not critical' - Penguin Books, N.Y., U.S.A. 1990

Vasudev grew up with this artistic background in his home. Outside the home, the Mysore palace, the Dasara festival and the procession of elephants filled his curious eyes and left an indelible impression on his mind. He came to Bangalore for academic studies. The influence of the elephants he saw was so strong that is surfaced in a variety of forms in many works that he produced at a later date. The elephant sculptures that he collected from Bastar village inspired Arnawaz (Vasudev's first wife, who was also an artist) to adopt this form in her work, too.

In Banglaore, Vasudev began his college days in National College as a disciplined middle class student. He took mathematics, physics and chemistry as his optional subjects and reached the final year reluctantly. In those days Vasudev liked the cartoons of R.K. Laxman and David Low. When several of his own cartoons and caricatures were published in some Bangalore publications, the artist in him was awakened. His cousin, who was a scientist in Mumbai, and the late G. Venkatachalam, a well-known art critic, encouraged him to join the Madras School of Art.

In the Madras School, under the principalship of K.C.S. Paniker, Vasudev learnt the basic lessons in art through an informal method of teaching. He loved this method, where learning took place by experienceing and living art. His teacher, Paniker, was a multifaceted man. Apart from being a good artis, he was also a very good teacher. He would affectionately guide Vasudev in his various forays into different aspects of painting, sculpture, printmaking and applied art. He encouraged Vasudev to take part in community activities and organizing exhibitions.

When Vasudev was in Madras in the 1960s, The Progressive Artists Group (PAG) was very active in Mumbai. They were in the news for quite some time for their works that were painted with a Western influence. But in the Madras School of Art, Paniker encouraged his students to look deep into the Indian ethos and search for idioms within our own culture, especially from the puranas (mythical stories). Paniker's oriental view were way ahead of his time, when the Western influence was rampant in India.[2] To fulfil this rare dream, and to enable artists to earn their living without having to take up other emplyment, Paniker founded the Cholamandal Artists' Village on the sea-coast outside the city limits, on the way to Mahabalipuram. A one-man institution, Paniker prepared Cholamandal for the task of revitalizing art in South India. The movement he initiated is going strong even now.

---

2. Orientalism responded more to the culture that produced it than to its putative object, which was also produced by the west. Thus the history of Orientalism has both internal consistency and highly articulated set of relationships to the dominant culture surrounding it - Edward W. Said in Orientalism, Vintage books, New York 1979 - page 22.

Craft was introduced in Cholamandal to help members of this community of artists to earn their livelihood. To face life head on was the spirit which filled the air. Vasudev reminisces about Paniker: "I was fortunate to come under Paniker's wing, for he shaped my personality. Constant interaction with him during my student days and afterwards led me to find my own idiom in contemporary art."[3]

The spirit of freedom that Paniker had inculcated in Vasudev made it possible for him to perceive everything in a new light and to express it in his own special way. With self-motivation and the encouragement of Paniker, Vasudev developed his drawings and paintings. "Whatever you do is right." A statement that Paniker often repeated is fresh in Vasudev's memory. Though Paniker helped them in the technical aspects of learning a medium, he never became a hindrance to self-exploration that Vasudev was able to paint his experiences in his individual style. It is natural that his three art teachers - Paniker, Santhanaraj and Munuswamy - influenced Vasudev, along with other artists like F.N. Souza, De Kooning, Rothko, Klee and Matisse. This influence is not only discernable in his copper relief works but even in his drawings and paintings, his colour schemes and his handling of line and form.

Paniker, who took over as the Principal and Administrator of the Madras School of Art after D. P. Roy Choudhary, and the capability to fill the place of a nationally renowened sculptor like Choudhary. He proceeded in his own special way, attracting people with his magnetic personality. It was a time when he was personally trying to get beyond the Western influence and searching for an Indian content and spirit in his own work.

Paniker believed that an interactions, discussions and exchanges of ideas between teachers and students were as important as the creative act. He encouraged students to express their views and discuss their problems with regard to the creation of art and its process. "He was a friend, philosopher and guide to me. His studio was always open and I could talk to him about anything. It was good to discuss our work every day with a teacher of his standing. He would talk about his own painting and how the arrangement in my painting was helping him with his! It was as if both of us were learning at the same time. He gave us the freedom to work as and when we wanted."[4] This intimacy and rapport that developed between Paniker and his committed students became a major factor in the creation of the Cholamandal Artists' Village. It was but natural that Vasudev was also one of the founding fathers of this unique community. In an effort to make life beautiful, they grafted art

---

3. Homage and Tribute to late Paniker — 1998 From the Hyderabad exhibition catalogue.
4. S. Krishnan's write-up, in the catalogue of 'Inscape' exhibition. Sakshi Gallery.

and craft. In the midst of this creative endeavour Vasudev immersed himself in the activities of Cholamandal.

In 1967 he won the national award from the Lalit Kala Akademi, Delhi, for his work, 'Procession,' painted on hard board. His experiences as a child, stored for long in his memory, haunted him in the 60s and in subsequent decades as well. His childhood experiences of the Dasara procession and the elephant stables that were close to his house had filled his mind with a celebrated. unforgettable form of the elephant. This form resurfaced in his work in a variety of ways from time to time.

The meeting with Girish Karnad during his Cholamandal days added new dimensions and facets to his perception and expression. Karnad was working in the Oxford University Press at that time and had just completed his play, 'Tughlaq.' In his company, Vasudev acquainted himself with the best of Kannada literature and had enriching discussions on the arts. The idea of converting 'Samskara,' a novel by U. R. Ananthamurthy, into a movie germinated from their discussions. This exchange of views later expanded to include their mutual friends Pattabhirama Reddy, Snehalatha Reddy, Lakshmi Krishnamurthy, Ammu Mathew and others, and 'Samskara' was made into a film after three years. Vasudev worked as art director in this film. He also created a set of posters which were very different from the posters being produced by the Kannada film industry at that time.

After his stint as art director in 'Samskara' (1969) and 'Vamsha Vriksha' (1971), Vasudev continued his association with cinema by creating title cards and posters for Girish Karnad's 'Kadu' and Lankesh's 'Pallavi.' Vasudev fondly remembers the contribution of Y. N. Krishnamurthy to the conceptualisation of 'Samskara.' He also recalls the fact that Bansi Chandragupta, the well-known art director of some of Satyajit Ray's best films, appreciated his art direction. As a result of his growing freindship with Girish Karnad, Vasudev also had a show of his works at Vidyavardhaka Sangha in Dharwad in 1968.

Dr. D. R. Bendre, the famous poet, who visited the exhibition, liked his works. It was at the same exhibition that Vasudev was introduced to G. B. Joshi of Manohara Granthamala and Keertinath Kurthkoti, the noted literary critic, who helped him to gain considerable insight into the language, idiom and content of Kannada literature.

He also took part in the 'Bendre Kavya' programme organised by Manohara Granthamala. This exposure to Bendre's poetry greatly influenced his own future work. Not only did it spark off in him a lasting interest in poetry but it also led him to a theme that dominated his painting for several years. Bendre's poem, "Kalpa vriksha vrindavana...," inspired him to paint a series he

titled "Vriksha" (the tree of life). These images have continued to recur in his works in different forms right upto the present.

His friendship with writers and literary people gave him the opportunity to design jackets for several books, including 'Samskara' by U.R. Ananthamurthy, 'Kadu' by Krishna Aaalanahalli, 'Bhoomigeeta' by Gopalakrishna Adiga, 'Tughluq' and 'Taledanda' by Girish karnad, 'Hokkulalli Hoovilla' and 'Kuntobille' by A.K. Ramanujan and several other books published by Manohara publications and others. One can imagine the picturesque environment of Choloamandal — filled with Arnawaz, Vasudev, art, literature, music, drama, dance and philosophy — which was perhaps more active than the tides of the sea next to it.

Vasudev and his friends believed that interaction between various forms of art was a necessity. As a result of their continuous efforts, Balasaraswathi, Chitra Visweswaran, Malavika Sarukkai, Leela Samson, Lakshmi Viswananthan, Revathi and Asha, and the Dhananjayan couple danced at Cholamandal. Music performances by M. D. Ramanathan, Balamurali Krishna and Rajiv Taranath, theatre performances by Girish Karnad, Snehalatha Reddy, Bhageerathi Narayanan and Ammu Mathew, and poetry reading by Nissim Ezekiel and A.K. Ramanujan became possible. These were festive times for the people of Madras who attended the programmes.

In between all these activties Vasudev married Arnawaz in 1971. They had met while studying under Paniker at the Madras School of Art. Vasudev greatly appreciated the maturity of her drawing. Their mutual attraction led to their marriage as soon as they completed their studies and they became companions in their artistic career as well.

Like Paniker, Arnawaz was clear in her views and straight forward in putting them forward. Born into a middle class Parsi family in Madras, she had joined the art school rebelling against her family's wishes. Their inter-faith marriage was not accpeted easily by either of their families. it was only later that acceptance came. They newly wedded couple chose not to live in the noise and congestion of Madras and elected instead to live in Cholamandal, temporarily occupying the house of artist Viswanadhan, who had just left for Paris. They were able to build their own house cum studio, designed by N. S. Ponnappa.[5] from the money Vasudev earned by selling some works to an American art dealer, Arnawaz's savings and some bank loans. It was indeed a dream come true.

---

5. Ponnappa was studying in the School of Architecture, Madras, at that time. Later he moved to Banglaore and he is now a famous cartoonist.

The days Vasudev spent with Arnawaz aded a new dimension to his life. Apart from his artistic creation he increasingly involved himself in the activities of Cholamandal. They also frequently visited his home-town, Bangalore, and took part in art activities there. One still remembers Arnawaz participating in the Karnataka Kala Mela in 1981, going around with their baby son, Bharani, in the perambulator, and K.K. Hebbar[6] doing a small portrait of her during the Lalit Kala academy art camp.[7] Arnawaz, who had a large bindi on her forehead like a shining sun, succumbed to cancer in 1988 and left Vasudev bereaved.

During her illness Vasudev continued to paint when he could, his tree of life turning into the tree of life and death. After Arnawaz's death he moved to Banglaore, where he had family support systems. Bharani was admitted to The Valley School run by the Krishnamurthy Foundation of India and set in beautiful surroundings on the outskirts of Bangalore. There was intesity in his works of this period, as he tried to cope with the tragic memories of Arnawaz's last days.

At this time he was subtly probing in drawing, colour, form, texture and other techniques, the intimacy, separation and complex self-contradictions involved in human relations and the two eternally powerful truths of life—death and sex.

He met Ammu Joseph, a journalist and media researcher, at his son's school. In fact, her daughter, Rhea, and his son, Bharani, were classmates from standard two onwards. Their friendship grew as they were able to find common interests and concerns. Vasudev eventually decided to get married. Ammu's social concerns and her involvement in various current issues influenced Vasudev's perceptions and thinking. His growing engagement with new ideas about society seeped into his work as well.

The social Activist :

The 'social activist' in Vasudev's personality is one of the least known aspects of his personality. When the internal emergency was declared in 1975, suspending freedom and democratic rights for the first time in India, he was active in collecting signatures and mobilizing public opinion against the suppression of the Constitutional rights of Indian citizens. When fundamentalist forces demolished the Babri Masjid, he joined the 'Coalition for Secularism'

---

6. In 1980, Hebbar had become the Chairman of the State Lalit Kala Academy and had brought in a flood of contemporary ideas. At his suggestion, the 'Kala Mela' was initiated by a group of enthusiastic artists along the lines of art festivals in Shantiniketan and Baroda. In the first 'Kala Mela,' which was held in Venkatappa Art Gallery, S.G. Vasudev. G.S. Shenoy and other senior as well as junior artists took part. S. G. Vasudev did a cover jacket for the souvenir. He contributed greatly to Kala Melas in later years as well.

7. K. K. Hebbar, N. S. Bendre and others took part in this camp.

that came together in Bangalore to strengthen the voices of secular forces. he regularly attended meeetings to discuss and plan various activities to this end. They mobilized public opinion against the rumour mills of religious fundamentalists and communalists. They printed and distributed posters and stickers. An efforts was made to warn the student community about the dangers of such divisive forces. Because of this group, people like Shabana Azmi and Farookh Shaikh were able to speak against communalism in public functions in Bangalore. In coordiantion with the Safdar Hashmi Memorial Trust, the exhibition 'Hum sub Ayodhya,' was put up in Banglaore in August 1994. On this occasio the Karnataka State Nataka Academy arranged a workshop where, along with Vasudev, 15 other painters took part. He was one of the several public personalities who went to Aayodhya, on behalf of the Coalition for Secularismy to take part in 'Muktanad'- a cultural event organized by the Safdar Hashmi Trust.[8]

Vasudev compares the communalism and fundamentalism that have surfaced in India over the past decade to the ideology of hatred propounded by the Nazis in Hitler's Germany. He warns that this will endanger the freedom of expression essential to and valued by all artists, apart from tearing apart the composite culture and plural society of the country. this view seems to be supported by recent incidents, including the burning of M. F. Hussain's work in Ahmedabad, the vandalism committed in his apartment in Bombay, the obstruction of films like 'Fire' and "Water,' and so on. Though these concerns have not manifested themselves directly in Vasudev's work, they have been expressed in some posters and paintings, such as the work, 'Agony of man,' that he sent for the show, 'Wounds,' orgnized by Cima Art Gallery, Calcutta.

Works of Vasudev :

Though the initial inspirations for his works were folklore and Kannada literature, he says his works were "...based on myths drawn from various sources: folklore, legend and Indian mythology. For I have dwelt on the theme 'Maithuna', the act of love — not merely between man and woman, but also between the sun and the moon, the earth and the sky, the stars and the clouds. My world is animistic; in it bird and reptile, fish and fowl, seed and fruit, man and woman, live together in undulating hills and peaks seeking life. A tree that appeared in these works grew into a tree of life, which I called 'Vriksha'. This Kalpvriksha took centrestage unitingall else in my work. Later, faced with a situation of intense pain, its branches grew into the tree of life and death. Space brought in memories, strength. And this strength triggered thetree of life to sprout and grow with renewed vigour..."[9]

---

8. Aartist and Activist: Interview with Vasudev; By Chetan Krishnaswamy. Frontline May 6, 1994, pages 8-81.
9. Statement by Vasudev, titled 'Togetherness,' Crimson Gallery exhibition. 11992

Initially, in his childhood, various aspects of art and craft, his mother's works, and the olegraph prints of Raja Ravi Varma which he saw every day in his house, left a strong impression on his mind. Nature and its various colours, people, their dress and ways of living have also remained in his memory and surfaced as and when the need arose. naturally with suitable metamorphosis. The way in which he perceives them over a period of time, and the resulting alterations that these forms undergo in his work, give us fresh insight into Vasudev's oeuvre of expression. In the 1960s, in tune with his youthful openness, his expression took shape in the 'Fantasy' series of works, where human emotions derive their strength from folk elements. In these works there is a liberal mix of academic training and its offshoots; landscaapes, life studies, composition and symbolical human forms.

F.N.Souza, the famous Indian painter, who lived abroad, was a dominant influence on Vasudev. He saw Souza's works. Studied them deeply and did a series of works titled 'City' under this influence. En route he began to explore his own vision. Works like 'Procession' resulted from this approach.

Meanwhile, when Paniker started his 'Words & Symbols' series of paintings, the evercurious Vasudev was attracted by the process of these works. He was fascinated by Paniker's assertion that 'it is easy to fill the canvas with colours but it is difficult to take them out creatively.' When he started painting with just two colours, he began to understand the power and meaning that colours could lend to a work.

In 1970 the relief sculptures and architecture of South Indian temples began to appear with a contemporary touch in Vasudev's works. He would apply the colours on the canvas in several layers and then retain the forms that appeared in the process of rubbing and erasing the colours off the canvas. In accordance with the inspiration he drew from Paniker, he would literally take out colours using the back of a brush. He would create the forms of 'Brahma-- Hamsa,' 'Shiva--Nandi,' 'Vishnu--Garuda,' 'Shanmukha - peacock,' and so on, utilizing this technique of removal of paint. He uses this technique in some works even today.

Vasudev also uses calligraphy (inspired by Kannada alphabets) in coherence with forms and compositions. This is another dimension in his work influenced by Paniker. He brings in points and patches of colour wherever necessary. In this game of composition with no rigid end, forms flow out of the frame and into the next canvas as well. The act of painting continues endlessly.

The works of the 'Maithuna' series also continued in the same vein for some time. This 'Maithuna' is the ultimate celebration of human love. It is not just physical love between man and woman but involves the sun, moon, earth and space, sky and clouds - it is a transcendental experience of 'Maithuna'.

'ಮೈಥುನ' - 1973
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ

"MITHUNA" - 1973
Medium: Oil on canvas

'ವೃಕ್ಷ' - 1977
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ

"VRIKSHA" - 1977
Medium: Oil on canvas

'ವೃಕ್ಷ' - 1978
ಮಾಧ್ಯಮ: ತಾಮ್ರದ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪ

"VRIKSHA" - 1978
Medium: Copper relief sculpture

'ಅವನು ಮತ್ತು ಅವಳು' - 1990
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ

"HE AND SHE" - 1990
Medium: Oil on canvas

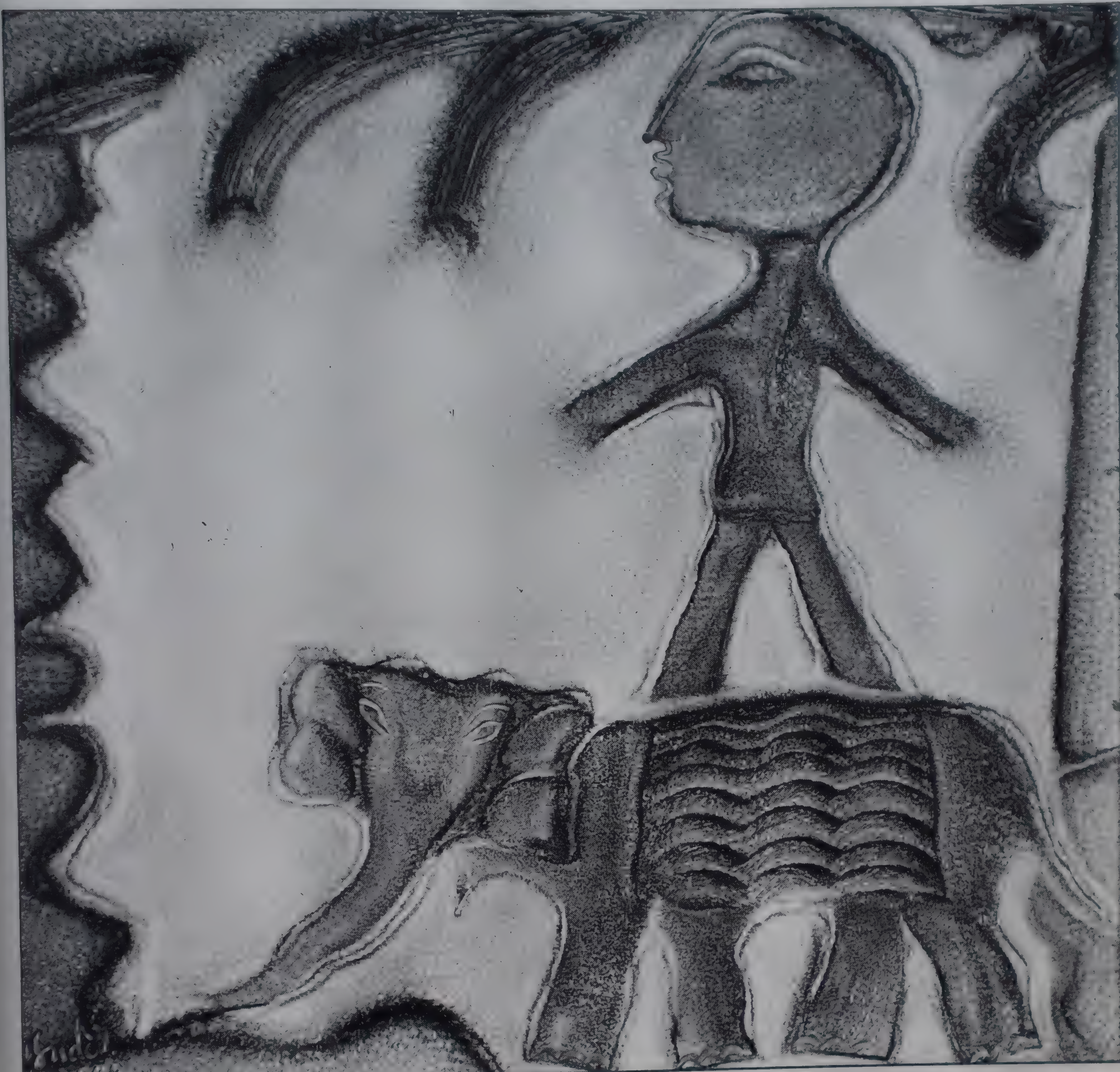
'ಅವನು '- 1998
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 28 ಸೆಂ.ಮೀ X 46 ಸೆಂ.ಮೀ

"HE" (DYPITCH) - 1998
Medium: Oil on canvas
Size: 28 cms X 46 cms

'ಅವನು' - 1998
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ

"HE" - 1998
Medium: Oil on canvas

'ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್' - 2000
ಮಾಧ್ಯಮ: ತೈಲವರ್ಣ
ವೈಶಾಲ್ಯ: 60 ಸೆಂ.ಮೀ X 60 ಸೆಂ.ಮೀ

"THEATER OF LIFE" - 2000
Medium: Oil on canvas
Size: 60 cms X 60 cms

in 1974-75, Vasudev learnt from Kuppuswamy the technique of creating relief from metal sheets. He was able to use this technique on copper and brass sheets using a variety of textures and thereby creating his favourite images in relief. These metal relief works were well received. Though this technique originally belonged to South Indian temple creftsmen, the credit for giving it a contemporary direction must go to Vasudev[10] and some of his freinds.[11] Vasudev also used enamel on steel to create murals in Madras, Bangalore and New York. When enamel is used on a flat surface it can be called a mural and when it is accompanied by relief details it can be called relief mural.[12]

As I have already mentioned, Vasudev's visit to Dharwad in 1968, along with Girish Karnad, and his discussions with Kurthkoti enthused him to delve deeper into the poetry of Bendre. He did a series of works based on the images evoked by the 'Kalpavriksha Vridvana'poem. These works of Art became very popular and contributed to the Indian art scene a very differentset of formal cocepts. His 'Vriksha' paintings should be considered one of his major contributions.[13]

The way in which Vasudev was able to bring out various aspects of this concept is unique. He was able to use birds, animals, reptiles, fish, seeds, fruits, and male-female elements in a lyrical rhythm of the celebration of life. History also became the mythical Kalpavriksha. Thetree of life became the centrestage of the drama of life with numerous juxtapositions. This life-assuring tree image was seen in paintings, metal reliefs and in an occasional full bodied sculpture.

---

10. In the 1980s K.G. Subramaniyan adopted the glass painting technique of Tanjavur, (Raja Ravi Varma, who imbibed many a trait from there, is not relevant in this context) and also in the 1990s Ravindra Reddy of Vishakhapattanam borrowed some elements from the festival sculptures of temples. It is no coincidence that all of them belong to South India.
11. There is enough scipe for a contemporary exploration within the traditional format. Traditional techniques can be used even for the present art. - S.G. Vasudev, 25 years of Karnataka Art. S. Diwakar, Sudha, issue 41, Vol. 17, Oct. 11, 1981.
12. 'Mural' is different from fresco, which is painting on wet surface prepared from mud, cow-dung and hay among other things. The fresco technique of painting on wet surface is seen in Ajanta, Ellora, Badami, and Sittanavasaal. The mural technique of painting on smooth dry surface can be seen in Hampi, Lepakshi, and Srirangam, Chidambaram and other places. But in the 20th century it is common to use the word 'mural' for any work done on a wall surface either on the exterior or in the interior. Even installations make use of mural idioms.
13. The tree has been protrayed in Indian paining as such; it is not a new thought, but the visual genesis of the 'Vriksha' has been uniquely treated with a stress on design and pattern. - J. Sultan Ali. Indian Painting through the ages; published by Vivekananda kendra Prakashana. Madras. 1982.

The sculpture created for Citibank in Delhi invokes a powerful feeling of the flow of life, growing in all the four directions with the sun, following rivers, and fish in its stem brought together in a lyrical composition.[14] In tune with the composition, a few nail-shaped metal pieces have been welded in appropriate places. This work, which has an unmistakable Choloamandal stamp to it, was designed as a suitable symbol for the growth of the bank.

The Vriksha concept that gave shape to the transcendental Kalpavriksha experience[15] was born out of his day-to-day experience and insights into the various dimensions of **his personal life.** The tragic death of Arnawaz (24.02.1988) brought about a powerful fusion of **intellect** and **instinct** in his work, as he was able to cull many of his earlier images into a singular language[16]. And these works stand out for their visual language, which is very different from that of his earlier works. In his pen and ink drawings with a pictorial narration, line became significant. As Arnawaz had told Geeta Doctor, 'The drawing is the key.' The exhibition of these drawings was, in fact, titled 'The Line.'

The paintings he did in the wake of his bereavement had an emotional crescendo and were called 'Tree of life and death.' It was obvious that these works had their seed in the 'Tree of life' series. Several works looked at the mystery of life and death with the innocence and curiosity of a child. As if to loosen the rigidity of the outer layer and to regain enthusiasm for life, he embarked on the 'Monkey & Trees' series in which there were life-assuring activities in abundance. Later, the 'He and She' works emerged as a reincarnation of the 'Maithuna' series.[17]

In all these works, folklore, mythical forms and the architectural lines of the South Indian temples mingled in a unique manner. In addition, there were drawings inspired by the play 'Hayavadana' by Girish Karnad, featuring ironical

---

14. "I had been working on the theme of 'tree of life' for a couple of years. Doing it in copper seemed a challenge when this camp invitation came. I was using technology in my work for the first time. But I have not really gone too much out of my limits; I used it as a supplement' - S. G. Vasudev. Statement in Techno-art camp catalogue, Bangalore, 1982.
In 1982 the Visveswarayya Industrial and Technological Museum hosted a first ever 'Techno Art Camp.' This camp is historical becase it was able to fulfil its goals. The famous sculptors of that time - Ajit Chakravarthy. Shivasingh, Raghav Kaneria, Kannai Kunhiraman, Sarabari Roy Choudhary - took part in that camp. the way in which Vasudev ws able to fuse technology with his Vriksha concept was very interesting.
15. 'Anveshane'; Jul.- Aug. 1988' Issue 24-25. Vol. 3, Page 3-4
16. "...But his concepts always prevail at a personal level. This is exemplified by his 'Tree of life' that metamorphosed into a 'Tree of life and death' series, owing to a personal loss: the death of his artist wife Arnawaz..." H.A. Anilkumar, Times of India, 19-7-1992.
17. 'Arnawaz'- Geeta Doctor, Pub; Arnawaz Vasudev Charities. Cholamandala Artists Village Madras 600 041.

speeches by pet politicians, as well as untitled works featuring the child's sensibilities. In the works of the 1990s- 'Maithuna,' 'He, she and tree,' 'He and she,' Tree of life and death,' 'He and prison'- Vasudev subtly adopted some of the textural qualities and techniques of Arnawaz's drawing to his own way of rendering images. In fact, one could see a lot of give and take in their work. The elelphant figurine that Vasudev had brought from Bastar inspired both of them. Likewise, the works she did after she studied the traditional Ramayana, paintings of Andhra Pradesh were titled 'Samskara.' Though the content was the Ramayana, titles like 'Ravana Samskara' and 'Samskara' must have been the result of her discussions with Vasudev and her acquaintance through him with kannada literature.[18]

By 1970 Vasudev had established hisown way/style of handling form and content. But his 60s sojourn with distortion, inspired by F.N. Souza, ws to be visited again. This time distortion became a beautiful tool for the creation of the 'He' series of works in 1992. The 'Manscape' works done between 1991-93 and the works done in 1998 also had distortions as their bearing. these distorted faces were unique in our times. It is also notable that these works were together shown as 'Inscapes'.[19]

Vasudev's mind which is all the time involved in creative activity, is very sensitive and ever open, and receptive to outside happenings. 1995 saw the expression of the interior and exterior of human beings, animals, and cosmic elements in various media. The tragedy of environmental destruction was truned into a theme of ecological conservation in his series titled "Earthscapes' Concern about human emotion took the shape of the 'Humanscape' series. Both these series were unusual for him. They were probably influenced by his new contact with writers, film makers, researchers and activists working on various social, cultural economic and political issues. His growing engegement with these issues at an intellecutal level has obviously thrown up freshpossibilities in his work. Likewise the Indian and Western classical music which he listens to while working has directed his mind and brush mind and brush movements to a great extent.

Meanwhile, Vasudev also did a series of drawings based on the poems of his dear friend, the poet and linguist, A.K. Ramanujan. Both were born and brought up in Mysore and one could trace several meeting points in their interests- folklore and literature among them - along with their long-lasting

---

18. For the first issue of 'Sankula' Art Magazine Vasudev has done a work based on 'Chintamaniyalli Kanda Mukha' by Gopala Krishna Adiga, where he has collaged several pieces of drawings and photographs form this series. See; Sankula issue No. 1, Nov,- Dec. 1993, and page 55.

19. See: 'Insights that open up as you experience'; K. V. Subramanyam, Samyukta Karnataka, 14-11-1993.

friendship. Ramanujan liked Vasudev's art as much as Vasudev liked Ramaujan's poetry.

"Tribute to Ramanujan," a series of drawings, resulted from various factors like freindship, discussions and the interaction between art and literature. Here, starting from a static point, lines grow, walk, jump, slip, and regain flight.[20] The Tribute to Ramanujan' drawings were more tender than the earlier drawings based on Bendre's poetry[21] as well as the series of drawings titled the 'Linesss.' This might have been the influence of the tenderness of Ramanujan's own feelings.

The informal rhythm of the poems can be experienced in the drawings as well. Staggering and covoluted lines, dots and dashes and a variety of other lines have been effectively used under his influence. Like a person's handwriting, a drawing or a painting symbolises the facets of hisor her internal landscape. The manner in which the lines break off, distort, and walk courageousluy, reminds one of theinfluence of the free verse in Ramanujan's poetry.

Vasudev asserts that these drawings are not illustrations of Ramanujan's poetry, but a transalation of the poems into the visual language, as a reaction to the poetry.[22] Yes, many works are like that; but a few works do not reach that level. Some of them are beautiful while some remain common. Here Vasudev plays hopscotch, a favourite game of Ramanujan, between the thin lines which separate art from illustration. The high points of the primitive, the folk and the sensibilities of the child fill the form and the line of Vasudev's serious drawings, which voice the suggestive capacity of Ramanujan. The poem's meaning comes across in some works with an insight gained by his individuality. Some of the typical elements which recur in his works - like the folk forms of the living cosmos and the simplified forms of rivers and fish which appear in the murals of the Nayaka period; the cluster of points like dust particles and the soft lines akin to a peacock feather; the pictograms of bird songs, mountains, trees and creepers; animals and human figures- gain a pictorial language, upstaging the verbl expression of Ramanujan.

The works 'Hopscotch,' 'Creation,' 'Churning of the sea' and 'Zen' have been conceptualized beautifully. The 'Zen' works, which have been drawn with silver lines on black space, are particularly notable. In this work the imaginative

---

20. See: 'Lines flow freely along with free verse' ; K.V. Subramanyam, 'Sankula,' Sep.-oct., 1995, Pages : 331-36

21. Refer the cover page of 'Anveshane', Jul-Aug., 1998 for the drawing based on "Kalpa Vriksha Vrindavana".

22. According to H.A. Anilkumar, the poet and the painter have exchanged their roles here. See 'Shudra' Jul-Aug., 1995, Pages; 67-68

'Ahiramruga,' which has been unusually distorted, still remains an ambiguous drawing and has become a unique work. When he painted Adiga's 'Face seen in Chintamani,'the special qualities of silence, suspense and serious search were reflected in the handling of the mixed medium and the its very usage.[23] But the concealing and revealing of the intensity of meaning, its ebb and flow, so well played by Ramanujan's verbal idioms, might not have been so sensitively translated into a drawing. Likewise many of Ramanujan's poems have been repeatedly drawn. Some poems do not attract Vasudev, because of their very ordinariness. These lines flow freely in tandem with the free verse.

In 1998, the Crafts Council of Karnataka, Bangalore Chapter, requested Vasudev to help bring contemporary design into the work of craftsmen engged in wood inlay work. he created some special designs for the craftsmen to use, which subsequently inspired them to be innovative in creating their own designs. A marriage between art and craft can increase and spread artistic taste among people. A disstorted face chosen from one of Vasudev's paintings has also been translated into an expressionistic portrait by a master craftsman using the wood inlay technique. Curiously, these inlays were more effective and contemporary than some of the romantic portriats created by Sholapurkar in his inlays. Vasudev has also worked with a master weaver to create tapestry evolved from his paintings and drawings.

New idioms and compositions in Vasudev's works: The contemporary cultural indications and shifts reveal a perceptual disturbance. The disturbed artist shows the viewer the terrible beauty, its uncommon experience and vision. Things that we see every day, people and events turn into incomplete present day experiences; combined with folk strength it appears like a mela celebration. This celebration stems from the heart of past, present and future. Vasudev's exhibition, titled, "Future recollections," featuring works done through1997-98, speak of this in their form, content and handling. They are a source for indigenous culture.

In the four decades fo Vasudev's oeuvre he has transcended various stage. The variation in intensity and the multiplicity of his experience and perception has transformed his pictorial language. Vasudev, who is now looking at life as theatre and human beings as actors, had earlier worked on the 'Vriksha' (tree of life) and the 'He and she' series in which he was at times romantic and at other times had chosen to be near expressionistic. The characters who were called 'He and she' have now truned into actors who disclose themselves and people have become spectators. So it is apt that Vasudev calls them 'Theatre of life.'

In his farmhouse cum studio, situated in a rural area outside Bangalore, where he paints, Vasudev is engulfed by the village folk. Naturally their behaviour, social and cultural festivals and rituals, the folk and popular sources of their entertainment have all touched him. Vasudev draws his contemporary

---

23. See: 'Sankula', Issue-1, Nov.-Dec. 1993. 'Kavyamandala', Pages ;55-58

strength and intensity from folk, popular and traditional art practices, which may sound self-contradictory.

While the intellectual class has berated television, the village folk have understood its significance, Vasudev observes this phenomenon with curiosity. One is reminded here of the installation of Babu Eswar Prasad and friends, where he call our attention to the importance of cinema and television. The attraction of the microphone and its use in village festivals, where blazing music reaches out to every corner and brings happiness, can be seen in one of the Vasudev's works. We can also see the marriages and nuptials of these people.

The concepts and content of Kannada literature, Karnataka folk theatre and cinema have considerably influenced Vasudev's expression. The thought process in the writings of A.K. Ramanujan and Girish Karnad, literature based on folk legend andmythical sources are continuously seen in his work. 'Hayavadana' of Karnad, folk studies of Ramanujan and contemporary poetry have peeped in these recent works.Some forms of colonial origin are also seen.

His childhood experiences are seen in several works. Stories narrated by his grandfather and others, stories that he read later, visiting the elephants of the Dasara procession - these memories have lingered. Vriksha, his early metaphor, has also transformed itself and appears in a different garb. A tree which reminds one of the cover design of the book, 'Kadu.' and other forms of trees metamorphose into human faces and vice versa.

In some other works, black colour has been celebrated and appears along with distroted forms, an instance of terrible beauty, lines created by scratching, with a sharp edge. Usage ofred in various places is also notable. Not pretty colours but matured colours can be seen, in tandem with his objectives. In the 'Future Recollections' series, the beach in Cholamandal and the graveyard that haunts him, where the last rites of his teacher, Paniker, and wife, Arnawaz,were conducted have appeared in one of the works. The colours that are seen here - black, dark green, brown, the colour of flames and smoke and spectators' faces - have underlined the theme of the theatre of life. There is variety in the handling of space in each and every work. These faces not only have the line and form with an essence of folk, also the contemporaneous distortions of F.N.Souza that have been internalized and a celebration of black. Some other faces (one can call them actors) have come out very well in the rendering of lines, textures, calligraphy and distortion, which make them unique.

Vasudev has become an influential painter of our times as a result of his oriental leanings, insight into the rural and folk life of India and the uniqueness of his expression.

VASUDEV'S BIO-DATA

S. G. VASUDEV

Date of Birth : 3 March 1941

Place of Birth : Mysore

Education: Diploma inFine Arts,

Govt. College of Arts & Crafts, Chennai (1968)

SELECTED SOLO SHOWS

INDIA

Bangalore : 1966,67, 68, 74,76, 89, 91,92, 93, 95, 96, 99

Hyderabad : 1994

Chennai : 1967, 68, 69, 75, 91, 93, 97, 99

Mumbai : 1967, 69,71, 74, 90, 92, 93, 96, 99

New Delhi : 1968, 69, 72, 76, 78, 98, 99

Dharwar : 1968

OVERSEAS

Canada : 1977

USA : 1977

Germany : 1983

SELECTED GROUP EXHIBITIONS

INDIA

* National Exhibitions of Art, lalit kala Akademi, New Delhi (1965-68, 72, 74-79)
* 2nd, 3rdm, 4th & th Triennale India International Exhibitionof World Art, Lalit Kala Akademi, New Delhi
* 25 Years of Indian Art, Lalit Kala Akademi, New Delhi (1972)
* All India Exhibition of Art, Academy of Fine Arts. Calcutta (1965, 72)
* State Art Exhibition, Tamil Nadu Lalit Kala Akademi, Chennai (1965-67,77,79, 80)
* 18 Indian Painters, Max Mueller Bhavan, Calcutta (1969)
* Contemporary Miniatures, Progressive Painters Association, Chennai & Mumbai (1972)
* Exhibition of cholamandal Artists Works Goethe Institute, Pune (1973)
* 40 Artists of Chennai, British council, Chennai (1978)
* 10 Chennai Artists, MaxMueller bhavan, Chennai (1968)
* Spirit of Freedom, Contemporary Indian Art Exposition, Hyderabad (1989)
* Wounds, CIMa, Calcutta (1993)
* Harmony, Nehru Centre, Mumbai (1996)
* Exhibition-Auction, Helpage India, Mumbai (1987, 91)
* Exhibition-Auction, Save the children, Mumbai (1965)
* Anniversary Exhibition, Gallery Ganesh, New Delhi (1993)
* Anniversary Exhibition, Cymroza Art Gallery, Mumbai (1996)
* Anniversary Exhibition, Surya Gallery, Hyderabad (1996)
* Other major group exhibitions in Mumbai, New Delhi, Calcutta, Chennai, Bangalore, Hyderabad and Goa (1970-98)

OVERSEAS

* Contemporary Indian Art : Norway, Denmark, Belgium (1967)
* National Gallery of Modern art, USA (1977)
* Festival of India, Japan (1988)
* Paris Biennale, France (1986)
* II Biennale, Cuba (1986)
* International Exhibition of Drawings, Yugoslavia (1972, 74, 76, 86, 88)
* The New South - Contemporary Painting & Sculpture From South India, UK (1996)

AWARDS

* Govt. of India Cultural Scholarship for Painting (1964-66)
* National Award, lalit Kala Akademi, New Dlhi (1967)
* State Award, Karnataka Lalit Kala Akademi, Bangalore (1988)
* Karnatak Lalit Kala Akademi (1965, 79)
* Tamil nadu Lalit Kala Akademi (1965, 77, 79)
* Karnataka Rajyotsava Award (1994)

ART CAMPS

Karnataka Chitrakala Parishat, Bangalore (1972, 96)

Max Mueller Bhavan, Chennai (1993)

Sanghi Industries, Hyderabad (1993)

Karnataka Kala Mela, Bangalore (1981, 93)

Alliance Francaise, Calcutta (1992)

India Tobacco Company Lt., Mangalore (1990)
VST Industries Ltd. and Centre for Cellular and Molecular Biology, Hyderabad (1989)
Visvesvaraya Industrial & Technological Museum, Bangalore (1982)
Karnataka Lalit Kala Akademi, Bangalore (1979)
Kashmir Cultural Academy, Sringare 91978)
Nomads, shoranur, Kerala (1998)

COLLECTIONS

MUSEUMS / GALLERIES

National Gallary of Modern Art, New Delhi
Lalit Kala Akademi, New Delhi
Chanakya Art Gallery, New Delhi
Vadehra Gallery, New Delhi
Pundole Art Gallery, Mumbai
Gallery Chemould, Mumbai
Sakshi Gallery, Mumbai & Bangalore
Karnataka Lalit Kala Academi, Bangalore
Venkatappa Art Gallery, Bangalore
H.K. Kejriwal Collection, Bangalore
Crimson Art Gallery, Bangalore
Tamil Nadu Lalit Kala Akademi, Chenni
National Art Gallery, Chennai
Chandigarh Museum, Chandigarh
Salar Jung Museum, Hyderabad
Cultural Academy, Kashmir

INSTITUTIONS / COMPANIES

Government of Karnataka
Bharat Electronics Ltd., Bangalore
Bharat Earth Movers Ltd., Bangalore
Deutsche Bank, Bangalore
Times Bank, Bangalore
The Arvind Mills Ltd, Bangalore
Bicon India Pvt. Ltd., Bangalore
Infosys, Bangalore
Draper Internationa, Bangalore
Oracle Software India Pvt. Ltd., Bangallore
Peacock Restaurant, Bangalore
Hotal Ashok, Bangalore
Harsha Hotel, Bnagalore
Butter Sponge Bakery, Bangalore
Grindlays Bank, Chennai
Standard Charterd Bank, Chennai
Shaw Wallace, Chennai
Parry 7 Co, Chennai
Ashok Leyland, Chennai
Bhabha Atomic Research Centre, Mumbai
Air India, Mumbai
Wipro, Mumbai
Copper Chimney Restaurant,Mumbai
Citibank, New Delhi, and other corporate and private collections in India and abroad

MURALS

Santosh Theartre complex, Bangalore - Powdered glas (1973)Satyam Theatre Complex, Chennai - Enamel (1973) andoor Restaurant, New York - Copper 91974)
Visvesvaraya Industrial Steel Ltd., Bangalore - Enamel (1976)
Ashok Leyland, Chennai - Copper (1981)
Canara Bank, Chennai - Copper 91991)
Aeronautical Society of India, Bangalore - Copper (1995)
Angels' place Apartments, Bangalore - Copper (1995)
Geneva House, Bangalore - copper 91998)
Professional Travel
USa - State Department Invitee (1977, 90)
UK-British Coucil Visitor (1977, 83, 90)
France - French government Invitee (180)
China - Indian Council for Cultural Relation Delegate (1985)
Canada - (1977)
Germany - (1980, 83, 90)

ART DIRECTION

For national award winning Kannada fimlsm : 'Samskara" and 'Vamsha Vriksha"

ADDRESSES

71 shinivagula Tank Bed, Koramangala,
Bangalore - 560 034, INDIA
Fax/Phone : (080) 552 1831 / 552 1825 553 5840
and
Cholamandala Artists' Aillage, Injambakkam,
Chennai - 600 041, INDIA

Phone : (044) 492 5024

ಶಬ್ದಸೂಚಿ / INDEX

ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲಾರಂಗಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯ ರೂಪ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿತ್ತ ಕಲಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಸ್. ಜಿ. ವಾಸುದೇವ್‌ರವರ 'ವೃಕ್ಷ' ಕೃತಿ ಸರಣಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ 'ವೃಕ್ಷ' ದ ಸಂಕೀರ್ಣ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ, ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಹರಿಸಿದ ರೀತಿಯೂ ಅಪೂರ್ವ. ಭಾರತೀಯ ಜೀವ ಧ್ವನಿಯ, ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ 'ವೃಕ್ಷ' ಪುರಾಣಗಳ 'ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ'ವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. 'ಬದುಕಿನ ವೃಕ್ಷ' ಎಂಬ ರಂಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೂ ವೈವಿಧ್ಯ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ತಮ್ಮ ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣ, ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲದಂತೆ, ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ರಮ್ಯ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನೂ ಇತ್ತೀಚಿನ 'ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್' ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಲಂಕರಣ' ಹಾಗೂ 'ಕಲೆ' ಗಳ ಉಪಯುಕ್ತ ಕಸಿಯತ್ತಲೂ ಗಮನ ನೀಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವ ವಾಸುದೇವ್ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

- ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ